

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้บริหารในองค์กรบริหาร
ส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

นางสาวนพวรรณ นาสมตรง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2562

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เรื่อง : บัณฑิตที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลโปพาน
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย : นางสาวนพวรรณ นาสมตรง

ได้รับอนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เนติพัฒน์ รุ่งยืนยง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุภาพร บุภาศ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ)

- ชื่อเรื่อง** : ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
- ผู้วิจัย** : นางสาวนพวรรณ นาสมตรง
- ปริญญา** : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
- อาจารย์ที่ปรึกษา** : รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาส ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ ที่ปรึกษาร่วม
- ปีการศึกษา** : 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือกลุ่มผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 153 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.23 ถึง 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือ ด้านการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ส่วนด้าน ที่น้อยที่สุดคือ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ปัจจัยด้านอายุ และด้านระดับการศึกษา มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ ด้านการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ควรไปใช้สิทธิ์ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เพื่อให้คนอื่นเห็นเป็นตัวอย่างด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ควรติดป้ายประกาศเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ให้ครอบคลุมทุกที่เพื่อดึงดูด ความสนใจให้ไปเลือกตั้ง ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ให้รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การแสดงความคิดเห็นอยู่ในขอบเขต และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้ทุกคน ด้านการติดตามข่าวสาร

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่งจากบุคคลดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ยูภาพร ยูภาส ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักอาจารย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง รวมถึงความกรุณาจากคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้อันเป็นพื้นฐานสำคัญจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาของท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนในปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและช่วยตอบแบบสอบถามให้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

คุณประโยชน์ และคุณความดีทั้งหมดที่เกิดวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแก่ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง และผู้มีพระคุณทุกท่านของผู้วิจัย ที่ให้ความรัก ความห่วงใย ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งทุนทรัพย์และโอกาสในการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงสมความปรารถนาและสุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และคณาจารย์ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY
นพวรรณ นาสมตรง

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
สารบัญตารางภาคผนวก	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	12
2.3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง	22
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและผู้นำองค์กรชุมชน	48
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในทางการเมือง	51
2.6 บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลโปพาน	60
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	66

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	67
3.2 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย	68
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	71
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	72
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล	73
4.2 ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	86
5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย	86
5.2 สมมุติฐานการวิจัย	86
5.3 สรุปผล	87
5.4 อภิปรายผล	88
5.3 ข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก ก แบบสอบถามการศึกษา	99
ภาคผนวก ข คุณภาพของแบบสอบถาม	106
ภาคผนวก ค การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ	111
ภาคผนวก ง การหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา	113
ประวัติผู้ศึกษา	116

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	เปรียบเทียบรูปแบบการมีส่วนร่วมของนักวิชาการ 31
2.2	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ 47
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 68
4.1	ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง 74
4.2	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม 76
4.3	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง 77
4.4	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 78
4.5	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ 79
4.6	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการติดตามข่าวสารการเมือง 80
4.7	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ 81
4.8	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยใช้ตัวแปรอายุ (A) สถานภาพ (S) ระดับ การศึกษา (E) อาชีพ (O) และรายได้ (R) เป็นตัวพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัด มหาสารคาม 82
4.9	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหาร ส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม 82

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	66

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Title: Factors Affecting the Political Participation of Female Leaders in Porpan Sub-District
Administrative Organization, Nachueng District, Maha Sarakham Province

Researcher: Miss Nopawan Nasomtrong

Degree: Master of Public Administration

Advisors: Associate Professor Dr. Yupaporn Yuphas Major Advisor

Associate Professor Dr. Pakdee Phosing Co-advisor

Academic Year: 2019

ABSTRACT

The objectives of the research were to investigate the political participation of female leaders in Porpan Sub-District Administrative Organization, Nachueng District, Maha Sarakham Province, to analyze the factors affecting the political participation of the female leaders in Porpan Sub-District Administrative Organization, Nachueng District, Maha Sarakham Province, and to find useful suggestions for political participation of the female leaders. The sample subjects were one hundred and fifty three female leaders in Porpan Sub-District Administrative Organization, Nachueng District, Maha Sarakham Province. The instrument was a 5-point-rating questionnaire. The research statistics used were percentage, mean, standard deviation and multiple linear regression analysis was employed for the study.

The research results showed that the overall political participation of the female leaders in Porpan Sub-District Administrative Organization, Nachueng District, Maha Sarakham Province was at a high level. The three high rated items of the political participation were voting right, political news and political benefits. The three low rated items of the political participation were election campaign, age and educational level. The study suggested that the female leaders should vote for all political election as a good model of the Thai voters. There should be signboard or posters for election promotion in all communities. People should be provided an opportunity to share their ideas about political news with other people in communities.

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

การปกครองของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ค่อนข้างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 (1) ที่ว่า “ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น” (สมศักดิ์ น้อยนคร, 2553, น. 2) แสดงให้เห็นว่าในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกกระดับ รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรม ในสังคม โดยให้ความสำคัญการสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐ ที่โปร่งใส ยึดประโยชน์ส่วนรวมและเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในกระบวนการพัฒนาประเทศ(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11, น. ช)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองนั้น นับเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญมากในการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้เข้ามา มีส่วนร่วม มีส่วนรู้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจรัฐ การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองมีหลายรูปแบบ

แต่ทุกรูปแบบเป็นเรื่องของความสมัครใจ ปราศจากการบังคับ รูปแบบการมีส่วนร่วมจึงมีตั้งแต่รูปแบบเล็กๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น การอภิปรายทางการเมือง การเขียนจดหมาย แสดงความคิดเห็นไปจนถึงรูปแบบที่มีน้ำหนักมากขึ้น เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยผู้สมัครณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง การเดินขบวน การวิ่งเต้น เพื่อให้ผู้นำทางการเมืองออกกฎหมายหรือยอมรับนโยบาย ที่ตนเรียกร้อง ตลอดจนเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือองค์การทางการเมืองการปกครองทั้งหลาย (พยุง รัตจิ, 255, น. 2)

สภาพสังคมปัจจุบันผู้หญิงไม่เสมอภาคกับผู้ชาย ทั้งในด้านสิทธิ การตัดสินใจทางการเมืองการได้รับการยอมรับ เป็นต้น แม้ว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 30 และ มาตรา 80 ได้วางหลักประกันความเสมอภาคหญิงชายไว้ และกำหนดให้รัฐต้องมีหน้าที่จัดให้มีมาตรการใด ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงสิทธิและโอกาสต่าง ๆ อย่างเสมอภาคกับผู้ชาย เหตุที่จำต้องผลักดันให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะการที่จะดำเนินการผลักดันนโยบายทางสังคมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม และ โดยเฉพาะในการพัฒนาเด็กและสตรีในระดับพื้นฐาน ทางสังคมที่ใกล้ชิดกลุ่มที่มีความจำเป็นมากขึ้น เพราะสตรีมีลักษณะที่ละเอียดอ่อนที่จะสามารถ สังเกต และเข้าใจในปัญหา ความต้องการ และการนำไปกำหนดเป็นนโยบายที่เหมาะสมต่อเด็ก และสตรีต่อไป และสังคมต้องตระหนักว่า การพัฒนาเด็กและสตรีเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสังคม (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2549, น. 168)

องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน ก็ยังเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ผู้นำสตรีในพื้นที่ยังมีบทบาท ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในส่วนน้อย ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนในตำบลยางท่าแจ้ง โดยเฉพาะการรวมกลุ่มของสตรีหรือ บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากข้อมูลสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน สามารถสรุปได้ว่าอาจมีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ดังนี้ สังคมและสภาพทั่วไปยังเป็นสังคมชนบท การรวมกลุ่มของผู้นำสตรีตำบลปอพาน เป็นลักษณะกลุ่มจัดตั้ง คือ มีการตั้งกลุ่มผู้นำสตรีแต่ละหมู่บ้าน แต่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ การวางแผน ที่ดีในการที่จะพัฒนาระบบของการรวมกลุ่ม (องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน, 2560, น. 11-14) ด้านลักษณะของความเป็นผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ยังไม่มีบทบาทมากนักมักไม่ได้รับความเชื่อถือเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่กลุ่มผู้นำสตรีเป็นกลุ่มพลังที่สำคัญต่อระบบ การเลือกตั้งทุกระดับไม่ว่าระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ มีการแสดงออกทางความคิดเห็น

ด้านการเมืองน้อย ทั้งที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ต้องการเน้น “การพัฒนาคน” ได้เปิดโอกาสให้สตรีมีการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ได้อย่างเต็มที่ ทั้งความสามารถ ศักยภาพ ให้เท่าเทียมผู้ชาย (สมยศ หนูหนอง, 2550, น. 3) ดังกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปอพานที่ผ่านมา สตรีได้รับการเลือกตั้งเพียง 3 คน จากจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น จำนวน 20 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน, 2559) การศึกษาซึ่งถือเป็นรากฐานของความรู้ ส่วนมากจะจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาทำให้มีการพัฒนาขีดความสามารถและมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า ระดับประถมศึกษา (สกาเวเดือน เวชสัมพันธ์, 2549, น. 1) ก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กลุ่มผู้นำสตรี ในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน ไม่กล้าแสดงออกทางการเมืองและมักจะไม่มีความคิดเห็นคล้อยตามผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า จึงทำให้การเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมาสตรีแทบไม่มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งเลย อาชีพ ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน (สมยศ หนูหนอง, 2550, น. 3) เพราะสภาพทั่วไปเป็นสังคมชนบท ผู้นำสตรีในพื้นที่มีอาชีพทางเกษตรกรรม มีการทำนา ปลูกผัก และเลี้ยงปลา เป็นการ ทำการเกษตรแบบดั้งเดิมมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้บ้าง ทำให้ไม่มีเวลาที่จะ คิดถึงเรื่องอื่นต้องประกอบอาชีพ เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ยังขาดการศึกษาอย่างเป็นระบบที่จะชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีขององค์การบริหารส่วนตำบลปอพานที่แท้จริงเป็นอย่างไร รวมทั้งแนวทางที่จะส่งเสริมให้ผู้นำสตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีซึ่งมีความสำคัญที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความจริงในการพัฒนารูปแบบทางการเมืองตั้งแต่ระดับรากหญ้า จนถึงระดับประเทศ ผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวสนับสนุนให้ผู้นำสตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น รวมถึงบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมต่าง ๆ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหา และการให้ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำสตรีในภายหน้าได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

3. สมมุติฐานการวิจัย

3.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่กลุ่ม กลุ่มพัฒนาสตรีตำบล กลุ่ม อสม. กลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 380 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน, 2560)

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่กลุ่ม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. กลุ่มพัฒนาสตรีตำบล กลุ่ม อสม. กลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 191 คน โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างตามวิธีของเครซีและมอร์แกน

4.2 ด้านเนื้อหา

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม 5 ด้าน ได้แก่ การใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ การติดตามข่าวสารทางการเมือง และการเข้าร่วมกลุ่มผลประโยชน์

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

4.3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

4.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม 5 ด้าน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง
- 2) การมีส่วนร่วมด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- 3) การมีส่วนร่วมด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ
- 4) การมีส่วนร่วมด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง
- 5) การมีส่วนร่วมด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

4.4 พื้นที่ศึกษา

องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

4.5 ระยะเวลาในการศึกษา ระหว่าง 1 มกราคม 2561 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2562

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) 2546 และในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

5.2 ผู้นำสตรี หมายถึง ผู้นำสตรีที่อาศัยอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่อยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ที่ดำรงตำแหน่ง และหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้ กลุ่มพัฒนาสตรีตำบล อสม. และกลุ่มสตรีแม่บ้าน

5.3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม วัดได้จากการเข้าร่วมพัฒนาประชาธิปไตยหรือการร่วมกิจกรรมในการดำเนินงานทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

5.3.1 การใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การที่ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้แสดงออกตามระบอบประชาธิปไตยในการ ไปลงคะแนนเลือกตั้ง

5.3.2 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การที่ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้ใช้กลวิธีต่าง ๆ อย่างเปิดเผยติดต่อสื่อสารกับประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนไปใช้สิทธิของตนตามระบอบประชาธิปไตย

5.3.3 การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ หมายถึง การที่ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้แสดงความคิดเห็นหรือความต้องการ การวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ในทางการเมือง โดยวิธีการพูด การเขียน โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ หรือ การพูดต่อสาธารณะ

5.3.4 การติดตามข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การที่ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้ติดตามข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง เช่น การติดตามข่าวสารการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

5.3.5 การรวมกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้รวมกลุ่มกันเพื่อกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของคนในรูปต่าง ๆ เช่น การเสนอความคิด การติดต่อขอร้องต่อหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรี
ในองค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่มีบริบท
ใกล้เคียง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลโปพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและผู้นำองค์กรชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในทางการเมือง
5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลโปพาน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527, น. 188, อ้างถึงใน ครุณี กุลวงศ์, 2549, น. 28) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเกิดจาก

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้เกิดความเกรงใจที่จะกระทำ
3. อำนาจที่บีบบังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้เกิดการบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง องค์การอนามัยโลก (อ้างถึงในครุณี กุลวงศ์, 2549, น.27) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของชาวชนบทและเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่น ๆ นั้นจะมองที่ว่าตนจะต้อง ได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ก็ไม่อาจจะเข้ากิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วมหรือเข้าร่วมแล้วก็ไม่ได้รับผลที่คาดหวังไว้เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมกันนั้น มิได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ กฎระเบียบแบบแผน ลักษณะการทำงาน เงื่อนไขการเข้าร่วม เป็นต้น ดังนั้น พื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้าร่วมจึงควรมีลักษณะดังนี้

2.1 เปิดโอกาสให้ทุก ๆ คน และทุก ๆ กลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยการเข้าร่วมอาจจะอยู่ในรูปของการมีตัวแทนหรือการเข้าร่วมโดยตรง

2.2 ควรมีเวลากำหนดที่ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน

2.3 กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร (อรอนงค์ ธรรมกุล, 2539, น. 21, อ้างถึงในดรุณี กุลวงศ์, 2549, น. 28) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้ 3 ประเด็น คือ

2.3.1 ด้านความผูกพันเป็นเครือญาติและความสัมพันธ์ในชุมชน

2.3.2 ด้านการมีภาวะทางเศรษฐกิจ

2.3.3 ด้านการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกหมู่บ้าน

พาร์สัน (Parson, อ้างถึงในพยุ่ง รสใจ, 2554, น. 20) ได้อธิบายว่า การกระทำของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับ

1. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล

2. ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่

3. วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก และวัฒนธรรมนี้จะ

ตัวกำหนดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคล

ก๊อฟแมน (Kaufman, อ้างถึงใน พยุง รสใจ, 2554, น. 20) พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดครอบครัว อาชีพ และรายได้ และความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิลเลียม ดับเบิล ริดเดอร์ (William W. Reeder, อ้างถึงใน พยุง รสใจ, 2554, น. 20) อธิบายปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมีความเชื่อว่า ปัจจัยภายนอก คือ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจ แต่บุคคลจะแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม เหล่านั้นมาสู่ตัวบุคคลในรูปของความเชื่อ และความไม่เชื่อ ซึ่งจะเป็เหตุที่จะทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน คือ

1. ปัจจัยที่ดึงดูดให้เกิดการกระทำ

1.1 เป้าประสงค์ (Goals) การกระทำทุกอย่างต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อาจเป็นความเชื่อ ความรู้สึก แดลงการณ์ของทางราชการและอาจจะเป็จากเงื่อนงำที่ตนเองหรือคนอื่นเป็นผู้กำหนดให้ไปทำตามแนวทางการปรารถนา

1.2 ความเชื่อ (Belief Orientation) เป็นความคิดหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเองโดยปราศจากการอ้างอิงใด ๆ ความเชื่อนี้จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เพราะคนส่วนมากจะเลือกกระทำตามความเชื่อพื้นฐานที่เขามีอยู่ดั้งเดิม

1.3 ค่านิยม (Value Standards) เป็นระบบหนึ่งของความเชื่อ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ๆ จะต้องสร้างเงื่อนงำการดำรงชีวิต การที่จะทำหรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีพื้นฐานมากจากสังคมนั้นตัดสินแล้วว่าดีหรือเลว

1.4 นิสัยและขนบธรรมเนียม (Habits and custom) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นมาจากความรับผิดชอบภายในกลุ่ม ซึ่งคนในสังคมนั้นจะยอมรับด้วยความเต็มใจเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมและมีเหตุการณ์กระทำที่แสดงออกมาเช่นนี้ เป็นเพราะความเคยชิน และเป็นประเพณีดั้งเดิมยึดถือมานาน

2. ปัจจัยผลักดันให้เกิดการกระทำ

2.1 ความคาดหวัง (Expectations) เป็นความรู้สึกภายในตัวเราหรือที่เกิดจากตัวบุคคล กลุ่ม และสังคม ที่ได้คิดหรือหวังให้ตัวเราควรมีความเชื่อ มีความรู้สึก หรือแสดงการกระทำออกมาตามที่ต้องการ

2.2 ข้อผูกพัน (Commitments) เมื่อมีการรวมกลุ่มกิจกรรมพิเศษขึ้นในสังคมนั้นจะมีข้อผูกพันที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องทำตามสัญญาหรือข้อผูกพันตามที่กลุ่มได้ตั้งขึ้น

2.3 การบังคับ (Fore) เป็นความรู้สึกของคนที่จะต้องกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่มีทางเลือกอาจจะถูกบังคับโดยกฎหมายหรือกฎหมายก็ได้ การบังคับนี้จะรุนแรงกว่าการสมัครใจทำเอง

3. ปัจจัยสนับสนุน

3.1 โอกาส (Opportunity) เป็นความเชื่อของคนที่คิดว่าตนเองอยู่ในสถานการณ์ที่สามารถจะเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ตามโอกาสที่ตนมีอยู่ แต่บางคนก็ไม่มีโอกาสที่จะเลือกกระทำได้ เพราะสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวย

3.2 ความสามารถ (Ability) การที่คนยอมรับว่าตนเองมีขีดความสามารถเพียงใดที่จะสามารถกระทำสิ่งที่ตนต้องการให้สำเร็จลุล่วงไปได้

3.3 การสนับสนุน (Support) เป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือ หรือต่อต้าน ซึ่งเกิดจากตัวบุคคลหรือกลุ่ม ให้ความสนับสนุนด้านความคิดเห็น หรือเป็นแรงกระตุ้นให้คนกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปเนื่องจากเขารู้สึกว่ามีผู้สนับสนุนให้เขาทำ

อัลวิน เบร์ทแรนด์ (Alvin Bertrand, อ้างถึงใน พยุง รสใจ, 2554, น. 21) กล่าวถึงปัจจัยวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมได้แก่ ลักษณะของบุคคล คือ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น ค่านิยม และทัศนคติ

ซิงค์ (Singh, อ้างถึงใน พยุง รสใจ, 2554, น. 22) สรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมไว้ว่า มีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนกำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ อายุ เพศ สุขภาพ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน ระยะห่างของการตั้งบ้านเรือนขนาดของครอบครัวมาตรฐานทางสังคมของประชาชน ระดับการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ การครอบครองที่ดิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติ และสัญชาติ พื้นเพทางครอบครัว ลำดับชั้นทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล การปรับตัวทางสังคมความสนใจ ความเฉลียวฉลาด การอบรม พฤติกรรม ทัศนคติข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร ความเชื่อทางศาสนา ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อในตัวเอง ความเชื่อและการแสดงออกทางพฤติกรรม ความพึงพอใจ การเป็นผู้นำ และการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรม

จอห์น เอ็น โคนเฮน และนอร์แมน ที อัฟฮ็อฟ (John M. Cohen and Norman T. Uphoff, อ้างถึงใน พยุง รสใจ, 2554, น. 22) ได้กล่าวถึงสถานะแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ปัจจัยกายภาพและชีวภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม และปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์

โรเจอร์ (Roger, อ้างถึงใน พยุง รสใจ, 2554, น. 22) กล่าวว่าปัจจัยอีกตัวหนึ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ ในชุมชนหรือยอมรับสิ่งใหม่ ๆ คือ การติดต่อสื่อสาร และลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้น ๆ

สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยของบุคคล คือ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา รายได้ ค่านิยม ความเชื่อ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ปัจจัยทางกายภาพชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ที่เป็นแรงดึงดูด ผลักดัน และสนับสนุนให้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยส่วนมากจะเห็นประโยชน์ตอบแทนของการเข้าร่วมในกิจกรรม ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดสิ่งจูงใจให้บุคคลตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, น. 138-139) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

ลักษณะที่ 1 การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด โครงการ เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

ลักษณะที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นสองประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง และการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ โดยการส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยประชาชนหรือชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา และมีการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะ

เป็นเอกเทศให้มีอำนาจทางการเมืองการบริหารมีอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากร โดยอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

ยุพาพร รูปงาม (2545, น. 5) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีการจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, น. 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพเสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546, น. 114) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และ โครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงกลไก

การพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคต ของตนเอง

เออร์วิน (Erwin, อ้างถึงใน ยุพาพร รูปงาม, 2545, น. 6) ได้ให้ความหมาย เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขัน ของบุคคล แก้ไขปัญหา ร่วมกับการ ใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531, น. 10) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอน ของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจ และหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสีย ต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นกว่าสิ่งที่ทำไปนั้น จะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอ หน้ากัน

ทศพล กฤตยพิสิฐ (2538, น. 10) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่เน้น ในรูปกลุ่ม / องค์กรหรือชุมชนไว้ว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มหรือชุมชน มีความเห็น พ้องต้องกันในเรื่องที่มีผลกระทบใดๆ ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง แล้วมีการแสดงให้เห็นถึง ความต้องการร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงให้เป็น ไปตามวัตถุประสงค์ของตน จนมาสู่การตัดสินใจ กระทำการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นๆ มีความร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการ พัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ มีกลุ่มหรือ องค์กรชุมชนรองรับประชาชนที่ เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญา และการรับรู้สามารถคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตของตนเองได้ ประชาชนหรือชุมชนได้ พัฒนาขีดความสามารถของตน ในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะ สมาชิกของสังคม

โรส (Rose, อ้างถึงใน สานิตย์ บุญชู1, 2527, น. 7) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้กล่าวคือ ชุมชนใดที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใดก็จะทำให้การพัฒนาชุมชนนั้นสามารถเป็นไปได้โดยสะดวกและสามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อพื้นฐานที่ว่า คนมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง คุณค่าของความคิดและสมรรถภาพของคนเรานั้น จะไม่มีความหมาย ถ้าหากขาด การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่น

แบตเทน (Batten, อ้างถึงใน ถนอม สุขสง่าเจริญ, 2526, น. 25) กล่าวถึงแนวคิดการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ในการใช้ความคิด ตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการ โดยยึดหลักต่อไปนี้ คือ หลักการช่วยตนเอง หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม และหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

กล่าวโดยสรุปการมีส่วนร่วม คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจ ให้แก่ประชาชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากกว่า ที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน/ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ การทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

2.1.2 ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, น. 17) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
 - 2) การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
 - 3) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย
- โดย แบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
- 3.1) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - 3.2) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ

3.3) คนมีน้ำหนักรักตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

3.4) การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด

3.5) การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ อาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วม

ช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วมตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยได้ แบ่งไว้ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา
2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร
 - 2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
 - 2.2 วางแผนแก้ไขปัญหานั้นเป็นเรื่อง ๆ
 - 2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสม
- 2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
- 2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
- 2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน
- 2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนสรุปได้ว่าเป็นการได้รับรู้ ให้ความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ แก้ไขปัญหา ร่วมตรวจสอบประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์

2.1.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้

(จิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร, 2532, น. 362)

1. หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดย ยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล
2. หลักการขจัดความขัดแย้ง ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิดจะมี อิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงัก และล้มเหลว

3. หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความซื่อสัตย์ ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ร่วมสนับสนุนนโยบาย และเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

4. การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ ความคิดของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษาอบรมโดยให้ประชาชนมีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติจะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา

5. หลักการทำงานเป็นทีมสามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาได้

6. หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการ ทำงานและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

อนึ่ง สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545, น. 118) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1.1 จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ

1.2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

1.3 อบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ

1.4 ลงมือปฏิบัติจริง

1.5 ถ่ายถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

2. การพัฒนาผู้นำเครือข่ายเพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความสามารถที่มีจะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

2.1 แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

2.2 สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

2.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

จากหลักการดังกล่าวการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากร ควบคุมการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตน โดยภาครัฐจะต้องค้ำอำนาจในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในสังคม ได้มีโอกาสในการแสดงความต้องการแสวงหาทางเลือก หรือเสนอข้อเรียกร้อง เพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม และเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน คือ เป็นผู้กำหนดความจำเป็นพื้นฐานของชุมชนและผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐานและบรรลุวัตถุประสงค์บางประการ ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

2.1.4 กรรมวิธีในการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรรมวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้หลายวิธีที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2545, น. 11)

1. การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมถกปัญหาหรือเนื้อหาสารของแผนงานหรือ โครงการพัฒนา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน
2. การถกเถียง เป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งตามวิถีทางประชาธิปไตย เพื่อให้ทราบถึงผลดี ผลเสียในกรณีต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อความเป็นอยู่ของเขา

3. การให้คำปรึกษาแนะนำ ประชาชนต้องร่วมเป็นกรรมการใน คณะกรรมการ บริหาร โครงการเพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกผลกระทบเข้ามีส่วนร่วม รับรู้และร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนด้วย

4. การสำรวจ เป็นวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อย่างทั่วถึง

5. การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร

6. การจัดทัศนศึกษา เป็นการให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุดดำเนินการ ก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

7. การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ รวมทั้งประชาชนที่ได้รับผลกระทบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น

8. การไต่สวนสาธารณะ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วม แสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย กฎ ระเบียบในประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม

9. การสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม

10. การรายงานผล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและสะท้อนผลการตัดสินใจต่อโครงการอีกครั้งหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ทันที่ จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะสมาชิกของสังคม ไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม ย่อมมีกรรมวิธีที่ต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม

2.1.5 กระบวนการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม (2545, น. 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาควรมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลรู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน

จะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงาน และ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความสำเร็จต่ำกว่า

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง, ศึกษาศาสตร์, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545, น. 116) ยังได้ กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจน กำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอน ที่ประชาชน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

ในที่ประชุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ณ องค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ.1975 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม ดังนั้น การนิยาม ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่งเท่านั้นอย่างไรก็ดี กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้ (กรมอนามัย, 2550)

ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่ และมีอิทธิพลต่อกระบวนการ พัฒนา และเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตยในกรณีนี้คือ การเอื้อให้เกิดการพยายามพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและการวางแผนดำเนินการ โครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็นที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ ของประเทศ นโยบาย และโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของ ประชากรการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

กล่าวโดยสรุปกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนเอง การตัดสินใจ และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากร ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ประชาชนต้องเข้าร่วมในการวางแผนเพื่อการกินดีอยู่ดี และการพัฒนาให้ทุกคนได้รับประโยชน์เพื่อการผลิต การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วย ซึ่งเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเองมิใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก

2.2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สุจิต บุญบงการ (2529, น. 83) กล่าวว่าไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทางการเมืองระบบการเมืองสมัยใหม่ ระบบการเมืองในปัจจุบันไม่ว่าจะพัฒนาแล้ว หรือกำลังพัฒนา ต่างยอมรับในหลักการที่ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความจำเป็นอย่างไรก็ตาม จะพบว่าลักษณะและระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนามีความแตกต่างกันอยู่มาก ในประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงอย่างต่อเนื่องและเป็นไปโดยสมัครใจ ส่วนในประเทศที่กำลังพัฒนา การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่หลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นการใช้ความรุนแรงและอื่นๆ ในบางประเทศก็ใช้นโยบายกดหรือขัดขวางไม่ให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว บางประเทศประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความนิ่งเฉยทางการเมือง ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่ค่อนข้างต่ำ ในบางประเทศใช้นโยบายระดมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตามแนวทางที่ผู้นำประเทศได้วางไว้ ซึ่งถือว่าได้เป็นกรณีส่วนร่วมทางการเมืองแบบระดม (Mobilized Participation) มิใช่การมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ (Voluntary Participation)

ไชยพร ตันจัจฉานนท์ (2536, น. 23-24) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมกระทำร่วมกัน ในอันที่จะเลือกผู้นำของตน และการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมชุมนุมทางการเมือง การช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง เป็นต้น

อภิชัย พันธเสน (2539, น. 87) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมบางครั้งหมายถึง การสร้างความรู้สึกร่วมกัน และในบางครั้งอาจหมายถึงการลดช่องว่างของการสื่อสารระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออีกความหมายหนึ่ง อาจหมายถึงการให้ความสำคัญในการเข้าถึงหรือกลไกในการได้รับปัจจัยใหม่เพิ่มขึ้น หรือก่อให้เกิดความพอใจเพิ่มขึ้นบ้างในการสนองความต้องการพื้นฐานหรือสิ่งที่ประชาชนรู้สึกต้องการ

ริงสตรัค ฐนะพรพันธุ์ (2541, น. 30) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นวิถีแห่งประชาธิปไตย ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมอยู่ที่การสื่อสารจากผู้อยู่ได้ปกครองไปสู่ผู้ปกครองข่าวสารที่อาจเป็นภาวะทุกข์เชิงัญของประชาชน ระดับความพึงพอใจที่มีต่อชนชั้นปกครองและความต้องการดำเนินงานการเมือง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังเกื้อกูลให้ประชาชนมีบทบาท ในการกำหนดทางเลือกของสังคม (Social Choice) อีกด้วย

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544, น. 10) ได้กล่าวว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หมายถึง การมีอำนาจการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อยแต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชนเพื่อทุกๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจัดเป็นการกระจายอำนาจและการมีประชาธิปไตยอย่างกว้างขวางของกระบวนการทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ

กณิณ บุญสุวรรณ (2548, น. 101-102) ได้ให้ความเห็นว่า การทำให้ประเทศไทย เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ และเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่าเป็นหัวใจของกระบวนการปฏิรูปการเมืองที่เดียว ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญมาตรา 76 จึงกำหนดแนวทางที่รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล
2. การตัดสินใจทางการเมือง
3. การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
4. การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

จอห์น สจ๊วต มิลล์ (Mill, 1990, pp. 15, อ้างถึงใน สุขุม นวลสกุล, 2543, น. 104) ได้กล่าวว่าภายในรัฐที่ดิ้นรนประชาชนควรมีสติเสรีภาพในทางการเมืองมากยิ่งขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้ กล่าวคือภายใต้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญจะต้องระบอบอย่างละเอียดถึงคุณสมบัติและบทบาททางการเมือง ที่ประชาชนควรมีส่วนพัวพันรู้เห็น มิลล์กล่าวเสริมในทัศนะที่ว่านี้ด้วยการเสนอแนะต่อการให้สิทธิเสรีภาพต่อปวงชนในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นทั้งนี้จะเป็นพลังคอยถ่วงดุลอำนาจต่อฝ่าย “คนส่วนน้อย” (Minority) คือ ฝ่ายรัฐบาลที่บางครั้งอาจดำเนินงานละเมิดสิทธิเสรีภาพหรือความต้องการของประชาชนหรือแม้กระทั่งต่อองค์กรรัฐบาลหน่วยย่อยอื่น ๆ ด้วยพรรคการเมืองที่ดีมีขึ้นนี้ย่อมจะเป็นสถาบันหลักทางการเมือง อันจะคอยควบคุมการบริหารงานของทั้งฝ่ายองค์กรนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร

ตลอดจนจะเป็นการวางรากฐานที่จะดำเนินไปสู่การเป็น “เสียงส่วนใหญ่” ภายในสังคม การเมืองได้ การศึกษามีส่วนร่วมทางการเมือง ที่มีผู้กล่าวขวัญและอ้างอิงกันมาก ในการศึกษามีเปรียบเทียบได้แก่งานของ Almond and Verba – The Civic Culture) นักรัฐศาสตร์ทั้งสองนี้ศึกษามีส่วนร่วมและแนวโน้มทางจิตวิทยาที่เป็นพลังขับเคลื่อนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มคนที่มีการสุ่มตัวอย่างใน 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี และเม็กซิโก กล่าวโดยสรุปดังนี้

1. ศึกษาว่าคนในระบบการเมืองมีความตระหนักถึงผลกระทบที่รัฐบาล (นโยบายการดำเนินงาน) มีต่อชีวิตของเขาหรือไม่ อย่างไร
2. ศึกษาว่าคนในระบบการเมืองมีความรู้ทางการเมืองหรือไม่อย่างไร ศึกษาว่าคนในระบบการเมืองมีความรู้สึกเป็นอิสระที่จะถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์การเมืองกับคนอื่น ๆ อย่างกว้างขวางเพียงใด
3. ศึกษาว่าคนในระบบการเมือง เห็นว่าตนเองสามารถมีอิทธิพลต่อรัฐบาลหรือไม่ ผลการศึกษาใน 5 ประเทศนี้ อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond and Verba, 1957, pp. 74, อ้างถึงในสมบัติ จันทรวงศ์, 2536, น. 71-72) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แสดงออกให้ปรากฏมีสหสัมพันธ์ในทางบวกกับความโน้มเอียงจากความรู้สึก ทศนคติ และความเชื่อคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ – สังคมสูงขึ้นเท่าใด ยิ่งปรากฏว่าผู้นั้นจะได้รับอิทธิพลจากความโน้มเอียงทางความเชื่อ ทศนคติมากเท่านั้น ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและต่อความโน้มเอียงทางการเมืองมากที่สุด ได้แก่ การศึกษาแม้ว่าจะควบคุมตัวแปรทางอาชีพและรายได้ให้คงที่ไว้ก็ตาม ผู้ที่มีการศึกษาสูงก็จะมีแนวโน้มเอียงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ทั้งนี้ความหมายว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง ไม่ว่าจะอยู่ในอาชีพใด มีระดับรายได้อย่างไรก็ตาม จะมีความโน้มเอียงที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง
4. ในหมู่ผู้มีการศึกษาระดับต่างๆ ทุกระดับ บุคคลที่เป็นสมาชิกขององค์กรหรือสมาคมที่ผู้นั้นสมัครใจเข้าเป็นสมาชิก แม้ว่าองค์กรหรือสมาคมนั้นจะไม่ใช่องค์กรทางการเมือง (เช่น สโมสรโรตารี ไลออนส์ องค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ) มักจะมีความโน้มเอียงที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์กรประเภทนี้
5. แนวโน้มในการก่อตั้งกลุ่มที่มีการดำเนินงานทางการเมือง มีสหสัมพันธ์ในทางบวกกับทัศนคติทางสังคมบางประการ เช่น ความมีศรัทธา และเชื่อใจในเพื่อนมนุษย์

ไมรอน ไวน์เนอร์ (Vilner, 1983, pp. 96, อ้างถึงในพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2526, น. 25-26) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึง “ปฏิบัติการโดยสมัครใจใด ๆ ที่ไม่สำเร็จผลหรือไม่ก็ได้ มีการจัดองค์การหรือไม่ก็ได้ จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องก็ได้ และจะใช้วิธีที่ถูกต้องโดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ได้ แต่การกระทำนั้นต้องมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

มิลบราธ และ โกล (Milbrath and Goel, 1997, pp. 2, อ้างถึงใน นัฐวิภาล ศรีจันโท, 2552, น. 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนว่าหมายถึงกิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละบุคคลที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันหรือยอมรับสนับสนุนต่อรัฐบาล และการเมือง ซึ่งไม่เพียงแต่รวบรวมบทบาทอันแข็งขันในการสร้างอิทธิพลผลักดันให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกิจกรรมเป็นการยอมรับสนับสนุนในเชิงพิธีการด้วย ผู้ที่ยอมรับรัฐบาลก็แสดงออกโดยการปรับพฤติกรรมตนเองตามคำสั่ง หรือข้อเรียกร้องของรัฐบาลแต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็จะพยายามต่ออิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีทั้งที่เป็นการต่อต้าน เช่น การเดินประท้วงการก่อจลาจล และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือกับทางการในการเสียดายภัณฑ์ทหาร เป็นต้น

แนวคิดทางการเมืองวิเคราะห์ระบบการเมืองแบบสถาบันถือว่า สถาบันทางการเมืองทั้งหลายในระดับการต่างมีส่วนสำคัญในการจรรโลงไว้ซึ่งระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ปกครองโดยตัวแทนของประชาชน (Representative government) เงื่อนไขที่จะเป็น และสำคัญยิ่งสำหรับระบบการเมืองเช่นว่านี้ได้แก่ ควรมีประชาชนรู้ถึงผลประโยชน์ของตนเองและมีความต้องการที่จะแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ของตนเองและมีความต้องการที่จะแสดงออกซึ่งผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยการแข่งขันกันอย่างสันติ เพื่อให้ผลประโยชน์ของตนได้รับการยอมรับ และสนับสนุนจากรัฐบาลอำนาจทางการเมืองในระบอบการปกครองประชาธิปไตย จึงกระจายอยู่ ตามสถาบันการเมืองต่างๆ มิได้กระจุกตัวหรือรวมศูนย์อยู่ที่ใดที่หนึ่ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญยิ่งเพราะ นั่นคือการที่ประชาชนมีอิทธิพลต่อสถาบันทางการเมืองต่างๆ และทำให้อำนาจไม่ตกอยู่ในสถาบันใดสถาบันหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้น รัฐบาลทุกรัฐบาล ต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ถึงแม้การตรวจสอบนั้นจะทำให้รัฐบาล

ที่โปร่งใส รัฐบาลที่ยึดมั่นในระบบรัฐสภา ย่อมไม่กลัวการตรวจสอบ ควรจะได้ชื่อว่า เป็นนักการเมืองประเภท “หน้าไว้หลังหลอก” ไม่สมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะยึดเป็นแบบอย่าง

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง พฤติกรรม หรือ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายของบุคคลตามความสมัครใจที่ต้องการมีอิทธิพล ต่อการกำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งการเข้าร่วมทางการเมืองนั้นอาจมีทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เช่น การลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง พுகุญหรือวิจารณ์ทางการเมือง เป็นต้น

2.2.2 ลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

บุญเรือง บุรภักดิ์ (2529, น. 56, อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549, น. 34) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างรวมกันอยู่ ลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมอาจเน้นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมือง โดยทั่วไปแล้วลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสมัครใจ กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมโดยมีความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะเห็นว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของตน ที่จะไปมีส่วนร่วมในการกำหนดความเป็นไปของสังคมของตน
2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเกิดจากการปลุกกระดมจากนักการเมืองหรือบุคคลอื่นในสังคม ทั้งนี้รวมถึงประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม เนื่องมาจากถูกบุคคลอื่น ๆ ร้องขอชักจูง ชูเชิญ ให้ค่าตอบแทนหรือใช้วิธีการอื่น ๆ ด้วย

วูดเวิร์ค รัสก์และเฮดด์ (Robinson, Rusk and Head, 1968, p. 424, อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549, น. 34) ได้จำแนกกิจกรรมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลออกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกของกลุ่มอิทธิพลการติดต่อกับสมาชิกกับสมาชิกสภานิติบัญญัติ การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองและการสนทนาทางการเมือง

ไน และ เวอร์บา (Nie and Verba, 1975, น. 9 – 12, อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549, น. 35) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมทางการเมืองที่กว้างและชัดเจนขึ้น และได้แบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่เสมอในระบบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำมาก เนื่องจากเป็นสิ่งแสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชนหรือแรงกดดันเพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป อย่างไรก็ตามการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องการริเริ่มหรือแรงจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำได้โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกันได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความริเริ่มมาก่อนการลงคะแนนเสียง นอกจากนี้ยังเป็นวิธีที่สามารถสื่อข่าวสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้มากกว่า เพราะประชาชนที่ร่วมรณรงค์หาเสียงจะสามารถมีความสัมพันธ์ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงการทำงานแข่งขัน เพื่อพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมือง

3. การติดต่อขึ้นต้นของประชาชน เป็นการติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลโดยลำพังตนเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลาเป้าหมาย และเนื้อหาสาระในการเข้าร่วมของบุคคลได้เอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก แต่ในด้านอิทธิพลที่มีต่อรัฐบาลนั้นมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับบุคคลอื่น ๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนรวม เพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐ

4. การร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคมเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งอาจกระทำร่วมในกิจกรรมภายในองค์กรที่เป็นทางการเมืองหรือไม่เป็นทางการเมืองก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในเวลาใดและจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมากเนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความริเริ่มบ้าง

มิลบราธ และโกล (Milbrath and Goel, 1977 : 12-19) ได้ศึกษาผลงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและได้จัดแยกกิจกรรมหรือรูปแบบ ไว้ 6 แบบด้วยกัน คือ

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะกระทำไปโดยความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงของตนจะมีผลสำคัญทางการเมืองในการกลับกัน ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบกิจกรรมการเมืองอื่น ๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนก็ได้

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) หมายถึง การเข้าร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่พรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งการชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมืองการพยายามชักชวนประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวนี้ เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ มิลบราธ พบว่าผู้เข้ามีส่วนร่วมของการเมืองในรูปแบบนี้น้อยมาก ในสหรัฐอเมริกาเมื่อเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น เนื่องจากการเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องมีความตื่นตัวและสนใจอย่างแท้จริง จัดเป็นพวกที่ขึ้นเวทีต่อสู้ทางการเมือง (Gladiators) ในขณะที่คนส่วนมากมักจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้เฝ้าดู (Spectators) คอยตัดสินว่าใครจะเป็นผู้ชนะด้วยการลงคะแนนให้คนที่ตนชอบ

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชน จึงนับเป็นผู้มีความกระตือรือร้นสูงและมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูง อย่างไรก็ตามผู้มีบทบาทในชุมชนนี้แตกต่างจากเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องในพรรคการเมือง และการช่วยรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงดังกล่าว

4. การติดต่อกับทางราชการ (Contacting Officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเท่านั้นเอง เช่น การติดต่อกับทางราชการ ในเรื่องภาษีโรงเรือน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการทางสังคม เป็นต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวเกือบจะไม่ใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายที่แท้จริง

5. การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ได้แก่ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนน หรือการก่อจลาจลในกรณีที่เป็นเพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับเมืองให้ถูกต้องการประท้วงอย่างแข็งขันและเป็นไปอย่างเปิดเผยต่อกรณีที่รัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรมการให้ความเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วง เข้าร่วมกับกลุ่มประท้วง รัฐบาลและการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นสื่อสารทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมือง เมื่อเขาทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง หรือส่งคำคัดค้านไปให้เมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้าย การเข้าร่วมลobbyingทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ การให้ความสนใจกับทางราชการและการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวมักจะเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมากและมีความสนใจทางการเมืองมากด้วยผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมการประท้วง

คัมมิงส์ และไวส์ (Cummings and Wise, 1971, น. 13-17, อ้างถึงในโกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549, น. 34) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า ประชาชนสามารถกระทำได้ในลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การเลือกตั้ง (Election) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการสมัครรับเลือกตั้งและการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง (Vote) เท่ากับเป็นหน้าที่แทนตนทางการเมือง ตลอดจนโอกาสที่ตนจะเสนอตัวเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองเสียเอง
2. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (Political Party) เป็นวิธีการที่จะทำให้ประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ได้มีสิทธิ์มีเสียงอันสำคัญที่จะกำหนดนโยบายทางการเมืองร่วมกัน ตลอดจนดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายด้วยการควบคุมและตัดสินใจ

แก้ปัญหาาร่วมกันมิใช่การเมืองเป็นเรื่องของบุคคลหนึ่งบุคคลใดและทำให้การเมืองเป็นของประชาชนทุกคน

3. การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (Public Opinion) การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะนี้ เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นความต้องการ การวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ หรือการพูดต่อสาธารณะก็ตาม ดังนั้น จึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

4. การรวมกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) การรวมกลุ่มผลประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เพราะกลุ่มผลประโยชน์นี้จะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือคนที่มีอาชีพหรือผลประโยชน์ร่วมกัน มาร่วมตัวกันกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของตนในรูปแบบต่างๆ เช่น การเสนอความคิดเห็น การติดต่อขอร้องต่อรัฐบาลให้ดำเนินการ ตลอดจนคัดค้านหรือแสดงการต่อรองในประเด็นสาธารณะ (Public Issue) ต่าง ๆ

5. การแสดงออกด้วยการกระทำ (Direct Action) การแสดงออกด้วยการกระทำนี้เท่ากับเป็นการบ่งชี้ถึงความต้องการอย่างหนึ่งอย่างใดของประชาชนที่มีต่อประเด็นสาธารณะหรือประเด็นของการเมือง (Political Issue) อาจจะเป็นการคัดค้านหรือการสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ และการกระทำนั้น ๆ ก็อาจทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินขบวน (Sit-ins) การนั่งประท้วง และการเดิน (Marching) เป็นต้น

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกิจกรรมต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจเกิดขึ้นจากความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ หรืออาจเกิดจากกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของประชาชน ซึ่งนำไปให้ประชาชนส่วนใหญ่คล้อยตาม แต่ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของรัฐบาลและประชาชนโดยรวมนั่นเอง

ตารางที่ 2.1

เปรียบเทียบรูปแบบการมีส่วนร่วมของนักวิชาการ

นักวิชาการ	ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง					
1. คัมมิงส์ และไวส์	การเลือกตั้ง	การเป็นสมาชิก พรรคการเมือง	การแสดง ความคิดเห็น ต่อสาร ธารณะ	การรวม กลุ่มผล ประโยชน์	การแสดงออก ด้วยการกระทำ	
2. มิลบาร์ท และโกล	การใช้สิทธิ ออกเสียง เลือกตั้ง	การเป็นเจ้าหน้าที่ พรรคการเมือง และผู้รณรงค์หา เสียงเลือกตั้ง	การเป็นผู้มี บทบาทใน ชุมชน	การติดต่อ กับทาง ราชการ	การเป็นผู้ ประห้วง	การเป็น สื่อทาง การเมือง
3. ไน และ เวอร์บา	การลง คะแนน เลือกตั้ง	การรณรงค์หาเสียง	การติดต่อ ขั้นต้นของ ประชาชน	การร่วมกันในกิจกรรมบางอย่าง ขององค์กรหรือกลุ่ม		

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับประชาชนในการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง หรือถือว่าเป็นวิถีแห่งประชาธิปไตยที่ประชาชนได้แสดงเจตนาให้มีอิทธิพลต่อรัฐในทางการเมือง การปกครอง มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจากการศึกษาแนวคิด ลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังที่กล่าวมา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรี โดยปรับปรุงจากประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบของคัมมิงส์และไวส์ (Cummings and Wise, 1971, pp. 13-17, อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549, น. 34) และมิลบาร์ท และ โกล (Milbrath and Goel, 1977, pp. 12- 19) ซึ่งกำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษา 5 ด้าน คือ

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
2. การร่วมรณรงค์หาเสียง
3. การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ
4. การติดตามข่าวสารทางการเมือง

5. และการรวมกลุ่มผลประโยชน์

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

1.1 ความหมายของการเลือกตั้ง

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526, น. 21) ให้ความหมาย การเลือกตั้งว่า เป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (Demands) หรือสนับสนุน (Support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2542, น. 54) ให้ความหมาย การเลือกตั้งว่าการที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเอง โดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือกและผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะดำเนินการบริหารและปกครองการเลือกตั้งว่า เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งทางการเมืองหรือการตัดสินใจนโยบายสาธารณะ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยประชาชนทั่วไป เลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบาย ในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

วิสุทธิ โปธิแทน (2548, น. 11) ให้ความหมาย การเลือกตั้ง ว่าการที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลาย ๆ คน หรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชีเพื่อไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน

เดวิส (Davis, 1972, p.121) ให้ความหมาย การเลือกตั้ง ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วม ที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนโดยทั่วไปและการมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทั่วๆไป ในกิจกรรมสาธารณะ การเลือกตั้งครั้งนี้ได้กลายเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นพลเมือง

กล่าวโดยภาพรวม การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่งซึ่ง หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของ อำนาจอธิปไตยด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐบาลเป็นกลไก แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำหรือละเว้น การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมี ผลกระทบต่อประชาชนเลือกผู้แทน หรือกลุ่มทางการเมือง หรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ และนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของตน ก็เพราะประชาชนเชื่อว่าผู้แทนที่ตนเลือกไป ใช้อำนาจอธิปไตยนั้นจะใช้อุดมการณ์ ที่ประกาศเป็นแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติและ บริหารรัฐกิจในทำนองเดียวกันเพื่อเป็นการพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง ประชาชนไม่เลือก ผู้แทนที่มีอุดมการณ์ และนโยบายที่เป็นกิจกรรม ที่ประชาชนแสวงหาทางเลือกในการปกครอง และบำบัดความต้องการของตนเอง เช่น การเลือกรัฐบาลที่มีอุดมการณ์และนโยบายอนุรักษ์ นิยมหรือรัฐบาลที่มีอุดมการณ์และนโยบายก้าวหน้าตามแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตย หรือเสรี ประชาธิปไตย หรือเสรีนิยม เป็นต้น ดังนั้นการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดใน กลุ่มอุดมการณ์หรือพรรคการเมืองหนึ่งนั้นเท่ากับว่าประชาชนได้มอบอำนาจอธิปไตยของตน ให้ผู้ที่ตนเลือกและให้ความชอบธรรมแก่ผู้ที่ตนเลือกในอันที่จะใช้อำนาจการปกครองในห้วง เวลาที่กำหนดไว้

การเลือกตั้งมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับสิทธิ สิทธิเป็นแนวความคิดที่สำคัญ ในทางรัฐศาสตร์กล่าวคือ เมื่อมนุษย์เกิดมาย่อมมีสิทธิตามธรรมชาติติดตัวมาด้วยสิทธิตาม ธรรมชาติ ที่สำคัญประการหนึ่งคือสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสิทธิ ที่จะแสวงหาความสะดวกสบายหรือสิทธิที่จะดำรงชีวิตตามธรรมชาติบางส่วน คือสิทธิที่จะ กระทำการใดๆ ได้ตามอำเภอใจและยอมตนอยู่ภายใต้รัฐบาลหรือการปกครองที่ตนได้ ตัดสินใจเลือกแล้ว ดังนั้น สิทธิในการเลือกรัฐบาลผู้ปกครองจึงเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัว บุคคลในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐในอารยประเทศได้ให้การรับรองว่าการใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นเจตจำนงของประชาชนที่ให้ได้ว่าซึ่งรัฐบาลที่ชอบธรรม ดังปรากฏในปรัชญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชน “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจอธิปไตยของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต”

1.2 ความสำคัญของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งตัวแทนประชาชนเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่ง ในระบบการปกครองที่เชื่อว่าอำนาจอธิปไตยคืออำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของปวงชน ซึ่งคิดค้นขึ้นแทนระบบปกครองที่ถือคติอำนาจอธิปไตยเป็นของบุคคลใดเป็นพิเศษเป็น เครื่องมือให้ความชอบธรรมในอำนาจปกครองของตน การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่ เลือกสรรรัฐบาลที่จะทำการปกครองและสร้างความชอบธรรมให้แก่อำนาจการปกครอง ของผู้ปกครองให้เป็นไปโดยสันติ การเลือกตั้งในประเทศที่มีพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง มากกว่าหนึ่งพรรคหรือหนึ่งกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการยุติข้อขัดแย้งในระบบการเมือง โดยเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกา และกติกาดังกล่าวจะทำให้คู่ต่อสู้ทางการเมืองยอมรับ ผลการตัดสินใจของผู้เลือกตั้ง โดยฝ่ายที่ชนะจะได้รับมอบอำนาจจากประชาชนให้ทำการ ปกครองในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ ฝ่ายแพ้ ก็จะหาทางเอาชนะในคราวต่อไปตามวิถีทาง ที่กฎเกณฑ์และกติกาได้กำหนดไว้ วิธีการเช่นนี้ ช่วยอำนวยความสะดวกให้การสืบต่ออำนาจการเมืองและ การปกครองเป็นไปอย่างสันติวิธีไม่ต้องอาศัยวิธีการที่ผิดกฎหมายและไม่ชอบธรรม เช่น การ ปฏิวัติรัฐประหารเป็นกลไกในการสับเปลี่ยนอำนาจ ดังนั้น กระบวนการการเลือกตั้งภายใน เดือนใจที่กล่าวมานี้จึงแตกต่างไปจากการเลือกตั้งในประเทศที่มีพรรคการเมืองที่มีอำนาจและ อิทธิพลมากที่สุดเพียงพรรคเดียว หรือกลุ่มคณะบุคคลเพียงคณะเดียวซึ่งใช้ในการเลือกตั้งเป็น ข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมในอำนาจการปกครองเท่านั้น มิใช่เป็นกลไกเพื่อขจัดความ ขัดแย้งหรือเพื่อตัดสินใจการสืบต่ออำนาจแต่อย่างใด

กระบวนการการสับเปลี่ยนอำนาจการปกครองโดยการเลือกตั้งนี้ยังเป็น กลไกสำคัญกล่าวโดยสรุป การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบาย ตรงกับความต้องการของตนเองให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรม เพื่อลด ภาวะความตึงเครียดขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบต่ออำนาจและเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนัก อยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะว่าประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตน ด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตน กลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีก ดังนั้น การเลือกตั้ง จึงมีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองโดยประชาชน จะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนเลือก รัฐบาล เลือกรูปแบบและวิธีดำเนินการปกครองเลือกนโยบายสาธารณะ เลือกระบบเศรษฐกิจ

ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเอื้อต่อการชำระไว้และบูรณาการทางการเมืองที่พึงปรารถนา และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยมากขึ้น

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน และบรรลุวัตถุประสงค์ ของแต่ละประเทศ จึงต้องพัฒนาปรับปรุงหรือปฏิรูประบบและ กระบวนการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ในปัจจุบันการเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลือก ผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเอง ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรมเพื่อลดภาวะความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบทอดอำนาจ และเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักรู้เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการ เลือกหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีก ดังนั้น การเลือกตั้งจึงมีผลต่อการพัฒนาทาง การเมือง โดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็น ในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วม ในการเลือกผู้แทน เลือกรัฐบาล เลือกรูปแบบและวิธีดำเนินการปกครอง เลือกนโยบาย สาธารณะ เลือกระบบเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเอื้อต่อการชำระไว้และบูรณาการทาง การเมืองที่พึงปรารถนาและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบ ประชาธิปไตยมากขึ้น

1.3 หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็นที่มาของความชอบธรรมใน อำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้น จะต้องมีหลักเกณฑ์สำคัญๆที่ยอมรับเป็นสากล ดังนี้

1.3.1 หลักความอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) กล่าวคือ การออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยอิสระ ปราศจากการบังคับหรือการกระทำใด ๆ ที่เป็น เหตุให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงที่แท้จริงของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

1.3.2 หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Periodic Election) โดยจะต้องมีกำหนดเวลาการเลือกตั้งที่แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งโดยปกติทุก 4 ปี หรือ 5 ปี เป็นต้น

1) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริงหรือการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (Genuine election) กล่าวคือ รัฐบาลมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์

ตามตัวบทกฎหมาย และจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งของตนให้ได้มากที่สุด รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ หากการเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

2) หลักการออกเสียงทั่วไป (Universal Suffrage) เป็นการเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นแต่ที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก บุคคลที่มีจิตบกพร่อง เป็นต้น

3) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียง และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน

สรุปได้ว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ใช้อำนาจปกครองประเทศเนื่องจากการเลือกตั้งของแต่ละประเทศจะมีลักษณะ กฏ และกติกา ที่ใช้บังคับ และทำให้ คู่ต่อสู้ทางการเมืองยอมรับผลการตัดสินใจของผู้เลือกตั้ง โดยฝ่ายที่ชนะจะได้รับมอบอำนาจจากประชาชนให้ใช้อำนาจปกครองในช่วงเวลาที่กำหนดไว้และจะเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศอย่างดีที่สุด ทำให้การสืบต่ออำนาจทางการเมืองและการปกครองประเทศเป็นไปโดยสันติวิธี ไม่ต้องอาศัยวิธีการที่ผิดกฎหมายและไม่ชอบธรรม

1.4 พฤติกรรมการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทางรัฐศาสตร์พัฒนาขึ้นมาจากความสนใจของนักวิชาการ 2 สาขา คือ นักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์ กลุ่มพฤติกรรมนิยม นักวิชาการเหล่านี้ได้ให้ความสนใจอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลเป็นเบื้องต้น สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมดังกล่าว บ่งชี้จากการศึกษาอาชีพกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมและชนกลุ่มน้อยต่างๆรวมทั้งแบบแผนการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีด้วย ต่อมาได้ให้ความสนใจอิทธิพลของปัจจัยด้านจิตวิทยาหรือความรู้สึกรวมถึงการเมือง เช่น ความสนใจที่มีต่อการเมือง การสังเกต กลุ่มหรือการสังกัดพรรคการเมืองบางพรรคซึ่งนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดเป้าหมาย แนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของไทยที่เป็นระบบต่อไป (สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2525, น. 7)

2. การร่วมนรณรงค์หาเสียง

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง และเป็นการระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็นขั้นตอนในการนำเสนอนโยบายการบริหารประเทศของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยแสดงเจตนาธรรมณ์ในทางการเมือง ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอาจเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือเฉพาะในช่วงของการเลือกตั้งก็ได้ ซึ่งมีนักวิชาการและผู้ศึกษา ได้ให้ความหมายการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งไว้ ดังนี้

การรณรงค์หาเสียง (Campaign) หมายถึง ความพยายามในวิธีการนานัปการ เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้ง ซึ่งวัตถุประสงค์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่

1. การชักจูงผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งซึ่งเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างเปิดเผย การระดมผู้สนับสนุนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงจากกลุ่มเป้าหมาย
2. การกระตุ้นผู้สนับสนุนที่ซ่อนเร้นให้ออกมาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะในจำนวนผู้ไม่ได้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จะมีส่วนหนึ่งที่สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตนเองเพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงที่สูงขึ้น
3. การเปลี่ยนใจผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตรงข้ามให้มาสนับสนุนฝ่ายตนเองอันเป็นการโน้มน้าวให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีได้เป็นฐานเสียงของตนซึ่งการดำเนินการเป็นไป อย่างรอบคอบและรัดกุม เนื่องจากเป็นการดำเนินการที่มีความยากลำบากและเป็นไปอย่างค่อนข้างจำกัด

เพียงกมล มานะรัตน์ (2547, น. 23 – 34) กล่าวว่า การรณรงค์หาเสียง คือ ความพยายามที่จะแจ้ง บอกให้ทราบ ชักจูง และระดมอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การหาเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคู่กับกระบวนการเลือกตั้งอย่างแยกจากกันไม่ออก

ในส่วนของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ได้จำแนกการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งออกเป็น 4 ประเภท คือ ประเภทแรก การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามรูปแบบ ประเภทที่สอง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามสื่อ ประเภทที่สาม การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามบุคคล และประเภทที่สี่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามกฎหมาย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามรูปแบบ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การประชาสัมพันธ์และการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ในการรณรงค์หาเสียง

เลือกตั้ง หมายถึง การโน้มน้าวและให้ข้อคิดเห็นหรือคำเสนอแนะของผู้สมัครรับเลือกตั้งให้กับผู้ลงคะแนนเสียงให้ได้รับข่าวสารและสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนทั้งสองกลุ่ม การโฆษณาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้สมัครรับเลือกตั้งในการสื่อสารกับผู้ออกเสียงลงคะแนนเพื่อให้เกิดการตัดสินใจในการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการโฆษณา ได้แก่ ป้ายโฆษณา ใบโฆษณา หรือใบปลิวการใช้สติ๊กเกอร์ การโฆษณาลงในหนังสือพิมพ์หรือทางโทรทัศน์ เป็นต้น

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามสื่อ ซึ่งแยกสื่อออกได้เป็น 2 ประเภท คือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อที่เป็นเอกสาร ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น ซึ่งเป็นสื่อที่เหมาะสมกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งกับประชาชนที่มีจำนวนมากที่อ่านออกเขียนได้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามบุคคล ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยใช้ตัวแทน

3.1 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง เป็นการดำเนินการด้วยตัวเองของผู้สมัครเอง เช่น การปราศรัย การเดินเคาะประตูบ้านเพื่อขอคะแนนเสียง เป็นต้น

3.2 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยใช้ตัวแทน ซึ่งตัวแทนที่ออกมารณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัคร ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงพรรคพวก และหัวหน้าพรรค เพื่อให้การหาเสียงเป็นไปอย่างทั่วถึง

4. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามกฎหมาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ถูกกฎหมายและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ผิดกฎหมาย

4.1 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ถูกกฎหมาย หมายถึง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่เป็นไปตามบทบัญญัติและกรอบกติกาของกฎหมาย ได้แก่ การปราศรัยหาเสียง การใช้รถโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเคาะประตูบ้าน เป็นต้น

4.2 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ผิดกฎหมาย เป็นการดำเนินการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ได้แก่ การซื้อเสียง การแจกสิ่งของ การใช้อำนาจและอิทธิพลข่มขู่ บังคับ เป็นต้น การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยอาจมีความแตกต่างไปจากพฤติกรรม การหาเสียงเลือกตั้งในประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความเจริญขั้นสูง เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย เป็นต้น เพราะคนไทยมีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยคำนึงถึงค่านิยมทางสังคมของไทย เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ของ “เจ้านาย – ลูกน้อง” (Patron – Client) ค่านิยมเกี่ยวกับความ

กตัญญู เป็นต้น การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยจึงมีวิธีการมากมาย แต่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการหาเสียงมักจะเป็นคนที่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างดี และสามารถใช่วิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 4 ประการ คือ การสำรวจบริบท/สภาพแวดล้อมเบื้องต้นในการเลือกตั้งครั้งนั้นๆ การจัดองค์กรบริหารการหาเสียงและยุทธวิธีที่ใช้ในการหาเสียง กลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์หาเสียง และช่วงเวลาการรณรงค์หาเสียงโดยสามารถสรุปได้เป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. การสำรวจบริบท/สภาพแวดล้อมเบื้องต้นในการเลือกตั้งครั้งนั้นๆ

(Contextuel Environment) เป็นการสำรวจขั้นต้นเกี่ยวกับบริบทและสิ่งแวดล้อมของผู้สมัครในการเลือกตั้ง เช่น กฎหมาย กติกา กฎเกณฑ์ ข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเทคนิคที่จะใช้ในการเลือกตั้ง เช่น การสำรวจคะแนนเสียง โดยผู้สมัครจะสำรวจข้อดี – ข้อเสียของตน ประเมินฐานเสียงประมาณการ ที่จะได้เพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง ซึ่งคะแนนที่สำคัญที่สุดคือ “คะแนนจัดตั้ง” ซึ่งผู้สมัครจะต้องประเมินว่าจะต้องรวบรวมคะแนนจัดหาเท่าใดจึงจะชนะการเลือกตั้ง วิธีที่นิยมใช้มากที่สุด คือ การประเมินจากหัวคะแนนในสังกัดของตนว่าสามารถจัดหาคะแนนจากชุมชนได้เท่าใด และต้องจัดหาเพิ่มจากท้องถิ่นอื่นอีกหรือไม่ นอกจากนี้ผู้สมัครจะต้องรู้จักคู่ต่อสู้ในด้านต่างๆ เช่น เป็นใคร ผู้สนับสนุนหรือพรรคพวกเป็นใคร ฐานเสียงอยู่ที่ไหน เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงจุดอ่อน – จุดแข็ง ของคู่ต่อสู้เพื่อจะได้วางยุทธศาสตร์ในการรณรงค์หาเสียงได้อย่างถูกต้องการจัดองค์กรบริหารการหาเสียง (Campaign Organization) และยุทธวิธีที่ใช้ในการหาเสียง ซึ่งนำมาแยกอธิบายได้ดังนี้

2. การจัดองค์กรบริหารการหาเสียง (Campaign Organization) คือ

การบริหารปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ของผู้สมัครหรือผู้ใกล้ชิดกับผู้สมัคร เพื่อให้เกิดประโยชน์และเอื้ออำนวยให้ผู้สมัครชนะการเลือกตั้ง ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวประกอบด้วยหน่วยงานด้านต่าง ๆ เช่น 1) งานวางแผน 2) งานประชาสัมพันธ์ 3) งานหาเสียงในพื้นที่ 4) งานข่าวและการประเมิน 5) งานเสบียงและการต้อนรับ และ 6) งานการเงินและธุรการ เป็นต้น

3. ยุทธวิธีที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียง คือ การที่ผู้สมัครใช้ช่องทางหรือวิธีการต่าง ๆ ในการติดต่อสื่อสาร ส่งข่าวสารข้อมูลกับประชาชน เพื่อให้ตนสามารถชนะการเลือกตั้ง ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบการรณรงค์หาเสียงโดยใช้เกณฑ์ของกฎหมายเป็นตัวแบ่งได้

3 ประเภท ประกอบด้วย

4. การหาเสียงโดยเปิดเผยหรือแบบเป็นทางการ ได้แก่ การใช้สิ่งพิมพ์และการประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายโปสเตอร์ แผ่นปลิว การใช้รถโฆษณา การปราศรัยหาเสียง การเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยวิธี “เคาะประตูบ้าน” การใช้สื่อในการหาเสียง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ Internet เป็นต้น การหาเสียงแบบไม่เปิดเผย เป็นการหาเสียงนอกกรอบแบบ ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งวิธีการที่นิยมมาก คือ การใช้ผู้มีอิทธิพลและหัวหน้าคะแนน การซื้อเสียงการหาเสียงที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่ผิดจริยธรรมทางการเมือง ได้แก่

3.1 การใส่ร้ายป้ายสีคู่แข่งโดยปราศจากข้อมูลความจริง

3.2 การกระตุ้นให้ประชาชนเอือมระอากับคู่แข่งจนไม่ลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม หรืออาจหันมาลงคะแนนเสียงให้กับฝ่ายตน

6. กลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์หาเสียง (Target)

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ไม่จำเป็นจะต้องตั้งเป้าหมายว่า จะต้องได้คะแนนเสียงทั้งพรรคในเขตการเลือกตั้ง เพราะวิธีการดังกล่าวจะต้องสิ้นเปลืองทรัพยากรด้านต่างๆ เป็นจำนวนมาก จึงต้องสร้างคะแนนเสียงให้อยู่ในระดับที่เพียงพอที่จะชนะการเลือกตั้งเท่านั้น การกำหนดกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

6.1 จำแนกตามชนชั้นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ ชนชั้นสูง มักจะเป็นคนที่มีฐานะดี รายได้สูง การศึกษาสูง เป็นเจ้าของกิจการต่างๆ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือทางบริหาร เป็นต้น

6.2 ชนชั้นกลาง ได้แก่ ผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 10,000 บาท ขึ้นไปมีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานธุรกิจเอกชนระดับกลาง ประกอบอาชีพส่วนตัว จบการศึกษาระดับ ปวส. ขึ้นไป มีที่อยู่อาศัยเป็นทาวน์เฮ้าส์ อาคารพาณิชย์ หรือ บ้านเดี่ยว เป็นต้น

1.3 ชนชั้นล่าง ได้แก่ ผู้มีรายได้ต่ำ ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขายขนาดเล็ก ประเภทหาบเร่แผงลอย ลูกจ้างธุรกิจเอกชน การศึกษาดำกว่าระดับมัธยมศึกษาลงมา เป็นต้น

1.4 การใช้ยุทธศาสตร์ – ยุทธวิธีจึงต้องปรับตามกลุ่มประชากร เช่น ถ้าต้องการคะแนนเสียงจากกลุ่มชนชั้นสูง อาจใช้รูปแบบการหาเสียงแบบเป็นทางการ ผู้สมัครที่ต้องการคะแนนเสียงจากกลุ่มชนชั้นล่าง อาจใช้วิธีการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการหรือในเชิงลึกลับ เช่น การใช้หัวหน้าคะแนน การใช้สิ่งของเงินทอง เป็นต้น จำแนกตามฐานเสียง จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1.4.1 กลุ่มที่สนับสนุนผู้สมัคร โดยมั่นใจว่าจะต้องลงคะแนนให้ตนแน่นอน

1.4.2 กลุ่มที่ยังไม่ตัดสินใจเลือกใคร เป็นกลุ่มที่ผู้สมัครจะต้องใช้ยุทธวิธีต่างๆ แย่งชิงคะแนนเสียงจากคนกลุ่มนี้ และมักจะพบว่าคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีอำนาจมากที่สุด และมักจะเป็นกลุ่มที่ตัดสินใจว่าใครจะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งกลุ่มผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้าม

1.4.3 การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ความคิดเห็น” ไว้หลายท่าน และได้นำมาเสนอไว้ พอเป็นสังเขป ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมของเวบสเตอร์ (อ้างถึงใน พนมไพร เกตุษา, 2545, น. 19) ได้ให้ความหมายของ ความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็น คือ ความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความแน่นอนหรือความรู้อันแท้จริง แต่จะตั้งอยู่ที่จิตใจ ความเห็นและการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่ว่าจะน่าจะเป็นจริง หรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้

เบสท์ (อ้างอิงใน พนมไพร เกตุษา, 2545, น. 19) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกในด้านความเชื่อ ที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปรผลเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

จูจิส โกลด์ และวิลเลียม แล โกลด์ (Jujus Gould & William L. Kote อ้างถึงใน พนมไพร เกตุษา, 2545, น. 19) ได้ให้คำจำกัดความของความคิดเห็นใน Dictionary of the Sociences ไว้ 3 ลักษณะ คือ ความคิดเห็น คือ การพิจารณาตัดสินใจความเชื่อ หรือความเชื่อจากบุคคลอื่นในบางประเด็น ความคิดเห็นอาจแสดงออกทางคำนิยม หรือชนิดของเหตุผล หรือหลักฐานที่มีอยู่ ซึ่งความสำคัญของความคิดเห็นอาจจะมากน้อยต่างกันแล้วแต่บุคคล ความคิดเห็นมีหลายลักษณะ จึงแบ่งเป็นระดับความคิดเห็นอาจจะมากน้อยต่างกันแต่บุคคล ความคิดเห็นมีหลายลักษณะจึงแบ่งเป็นระดับของความคิดเห็น ระดับของความสำคัญและความเที่ยงตรงกับตนเอง ดังนั้น อาจมีแนวโน้มที่จะมีความเห็น ทั้งทางบวกและทางลบ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตามความคิดเห็นอาจผิดพลาดได้ หากไม่มีมูลความจริง เคยมีการแบ่งความคิดเห็น จากทัศนคติและระบบคำนิยม ซึ่งคนมีพื้นฐานอยู่ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกอย่างแคบ และตรงจุด สามารถทำให้ทราบถึงความในใจของบุคคลมากกว่าทัศนคติ ดังนั้น เมื่อความคิดเห็นมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปลี่ยนแปลงภายนอก และมีความจำกัด มีรากฐานมาจากระบบทัศนคติ ซึ่งมีความคงทนกว่าเปลี่ยนแปลงได้น้อยมีขอบเขตกว้างกว่า และมีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลเป็นอย่างมาก จะไม่พบว่าการแสดงความคิดเห็นแยกจากทัศนคติหรือลักษณะของตนถ้าความคิดเห็นเป็นสิ่งที่มิชีวิต

มันสามารถวัดได้ และได้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดขึ้นมา โดยปกติจะมีการเก็บรวบรวมความคิดเห็นของคนจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ประชามติ เป็นการสุ่มตัวอย่างปัญหาที่ซับซ้อน และการวัดความคิดเห็น ทักษะคิด เทคนิคการวางแผน และการสร้างแบบสอบถามนำมาใช้ในการวิจัย ทำให้นักวิจัยบางคนกำหนดความเห็นในรูปดังกล่าว

เรื่องเวทย์ แสงรัตนนา (อ้างถึงใน พนมไพพร เกตุษา, 2545, น. 20) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยการพูดหรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานด้านความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ความคิดเห็นอาจได้รับการยอมรับ หรือปฏิเสธจากคนอื่นได้

3. การติดตามข่าวสารทางการเมือง

3.1 การรับรู้ข่าวสารหรือติดตามข่าวสาร

สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเป็นสังคมยึดข้อมูลข่าวสาร มีการผลิตข่าวสารต่าง ๆ ออกมาอย่างมากมายเกินความต้องการ และความสามารถในการเปิดรับข่าวสารซึ่งมีจากแหล่งข้อมูลจากทุกประเภท ดังนั้น สภาวะการณ์ ที่ผู้รับสารต้องเผชิญกับข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก จึงต้องค้นหาข่าวสารให้ตรงกับความต้องการของตนเองในเวลารวดเร็ว และผู้รับข่าวสารในปัจจุบันจึงต้องพัฒนาทักษะในการแสวงหาข่าวสาร การรับรู้ข่าวสารหรือติดตามข่าวสารจึงเป็นแนวคิดเรื่องการเลือกรับข่าวสารของบุคคล กับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การรับข่าวสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและการประเมินคุณค่าของข่าวสารว่ามีคุณค่าเพียงพอต่อการลงทุนในการแสวงหาข่าวสารหรือไม่ และมีทัศนคติไปในทางที่พึงปรารถนา ซึ่งต้องผ่านมารับรู้ของแต่ละบุคคล ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการรับรู้ ไว้ดังนี้

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2530, น. 62) การรับรู้ คือ อาการสัมผัสที่แปลความหมายจากการสัมผัสที่รับมาตามความเข้าใจและความรู้สึกและการตีความหมายต้องใช้ประสบการณ์ ความรู้เดิมหากไม่มีความรู้เดิมการรับรู้จะเป็นเพียงการสัมผัสเท่านั้น

วัชร ทรัพย์มี (2533, น. 43) การรับรู้ (Perception) หมายถึง การตีความหมายจากการสัมผัสจากสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยอาศัยพื้นฐานจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ เนื่องจากมนุษย์ไม่ได้รับรู้ไปหมดทุกอย่าง แต่มนุษย์จะเลือกรับรู้สิ่งใดเป็นบางอย่างเท่านั้น

พีระ จิตรโสภณ (2530, น. 639 – 640) กล่าวว่า ปัจจัยการสื่อสารเป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการส่งสารไปยังผู้รับสาร นั่นคือกระบวนการเลือกรับข่าวสาร (Selective Process)

พัชรี เษขจรยา (2541, น. 113 – 115) กล่าวว่า การรับรู้เป็นตัวกำหนด การสื่อสาร ทักษะคิด และความคาดหวัง ดังนั้น กระบวนการตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับและการแปลความหมายเป็นผลมาจากสภาพร่างกายและความสามารถของบุคคลย่อมแตกต่างกัน ฉะนั้น การรับรู้ข่าวสาร ของบุคคลย่อมแตกต่างกัน แม้ว่ามีผู้ถ่ายทอดสารมีความสามารถและมีประสิทธิภาพสูง แต่ก็ไม่ประกันว่าการสื่อสารไปยังผู้รับสาร ตามประสบการณ์ความต้องการ ความเชื่อ และทักษะคิด

กระบวนการรับรู้ข่าวสารมนุษย์ มี 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การเลือกเปิดรับข่าวสาร

ชั้นที่ 2 การเลือกรับรู้

ชั้นที่ 3 การเลือกจดจำ

3.2 ชั้นการเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention)

ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่หลายแหล่ง เช่น การเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกฟังวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่ง หรือเลือกชมวิทยุโทรทัศน์ช่องใดช่องหนึ่ง เป็นต้น

3.3 ชั้นการเลือกรับรู้หรือเลือกตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองเมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้ว ก็เชื่อว่าจจะรับข่าวสารนั้นทั้งหมด ผู้รับสารแต่ละคนจะตีความหมายของข่าวสารชนิดเดียวกันไม่ตรงกันได้ ขึ้นอยู่กับผู้รับสารจะเลือกรับหรือเลือกตีความหมายตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความคาดหวัง และแรงจูงใจ ตามสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น

3.4 ชั้นการเลือกจดจำ (Selective Retention) ผู้รับสารจะเลือกจดจำเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทักษะคิดของตนเอง และจะไม่สนใจทั้งหมด เช่น การถ่ายทอดข่าวลือจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง แต่ทุกคนเลือกจดจำเฉพาะส่วนที่ตนเองเห็นว่าน่าสนใจเท่านั้น มักจะถ่ายทอดไม่ครบถ้วน มักพบบ่อยในชีวิตประจำวันอยู่เสมอๆ อย่างเช่น การดูภาพยนตร์หรือรายการวิทยุโทรทัศน์ แล้วนำไปเล่าบอกต่อผู้อื่นจะจดจำส่วนเฉพาะที่สนใจเท่านั้น

รจิตลักษณ์ แสงอุไร (2530, น. 185) ได้สรุปองค์ประกอบการสื่อสารว่ามี 2 ประเภท คือ สื่อบุคคล (Personal Media) และสื่อมวลชน (Mass Communication) สื่อบุคคล เป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคล 2 บุคคล หรือมากกว่า 1 ทาง

ขึ้นไป ได้แก่ การพูดคุย การติดต่อในชีวิตประจำวัน การสัมมนา อภิปราย เนื่องจากในชีวิตมนุษย์โดยปกติมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยและติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น โดยช่องทางสื่อบุคคลสามารถทำหน้าที่ได้ดีสามารถเป็นสื่อสารแบบ 2 ทาง ผู้ส่งสาร และผู้รับสารจะมีปฏิริยาสะท้อนกลับซึ่งกันและกันสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือลดอุปสรรคของการสื่อสารที่อาจเกิดขึ้นได้ทันที และสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเปลี่ยนทัศนคติที่ฝังรากลึกได้สื่อมวลชน เป็นการส่งข่าวสารไปสู่คนจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน ด้วยเวลาอันรวดเร็ว โดยผ่านสื่อพิเศษบางอย่าง ซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น สื่อมวลชนทำหน้าที่ได้ดี สามารถเข้าถึงประชาชนผู้รับสารจำนวนมากได้ในเวลารวดเร็ว สามารถให้ข่าวและความรู้ได้ดี และสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังรากลึกได้กล่าวได้ว่าสื่อแต่ละชนิดไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคล หรือสื่อมวลชนต่างมีอิทธิพลต่อความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของผู้รับสารมากน้อยแตกต่างกัน สื่อบุคคลมีผลในการจูงใจกว่าสื่อมวลชน ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ส่วนสื่อมวลชนจะมีประสิทธิภาพในการให้ข่าวสารแก่คนจำนวนมาก ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งถูกต้องกว่าสื่อบุคคลองค์ประกอบสำคัญ ที่มีบทบาทต่อการเลือกสรรข่าวสารของมนุษย์มี 8 ประการ ดังนี้ ประสพการณ์ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารและประเมินผลประโยชน์ข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ภูมิหลังที่แตกต่างกัน ทำให้บุคคลมีความสนใจแตกต่างกันการศึกษาและสภาพแวดล้อมทำให้มีพฤติกรรมเลือกสื่อสารมีความแตกต่างกันความสามารถในการรับสารเกี่ยวข้องกับสภาพร่างกายและจิตใจ ส่งผลทำให้มีพฤติกรรมรับข่าวสารบุคคลแตกต่างกันบุคลิกภาพมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติมีอิทธิพลโน้มน้าวใจใจและการแสดงออกของพฤติกรรมสภาพทางอารมณ์ผู้รับสาร มีผลทำให้ผู้รับข่าวสารและเกิดความเข้าใจความหมายของสารนั้นได้ ทัศนคติจะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส ดังนั้น บุคคลที่ได้รับข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะต่อเนื่องกันเป็นประจำก็จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นสุดท้ายก็จะก่อให้เกิดทัศนคติกระทำต่อเรื่องนั้น

กล่าวโดยสรุป การติดตามข่าวสารทางการเมืองในยุคปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเนื่องจากมีสื่อต่างๆ ที่สามารถสื่อได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ หรือความสนใจของบุคคลในการเลือกที่จะรับข้อมูลข่าวสาร และเลือกสื่อซึ่งเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร และสื่อในปัจจุบันมีความสำคัญในทางจิตใจที่สามารถโน้มน้าวให้คนรับสื่อ เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ถูกต้อง

และการรับข้อมูลข่าวสารขึ้นอยู่กับตัวบุคคลที่เป็นปัจจัยให้การรับข้อมูลข่าวสารเกิดประสิทธิภาพ

4. การรวมกลุ่มผลประโยชน์

กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ระบบการเมืองทุกระบบจะมีวิธีการจัดการกับข้อเรียกร้องหรือความต้องการของประชาชน การตัดสินใจทางการเมืองทุกอย่างย่อมมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางกลุ่มทั้งในทางบวกและทางลบ กลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบในทางลบจะแสดงออกโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อประท้วงหรือโต้ตอบนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้ขจัดภาวะที่ไม่พึงประสงค์นั้น หดหายไป ซึ่งการรวมกลุ่มนี้อาจเรียกได้ว่าเป็น “กลุ่มผลประโยชน์” ซึ่งมาพิจารณาความหมายและความสำคัญ ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์ ดังนี้

ความหมายและประเภทของกลุ่มผลประโยชน์

4.1 ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์

กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) คือกลุ่มบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันบางประการ และมีพฤติกรรมที่มุ่งใช้อำนาจและอิทธิพลในการดำเนินกิจกรรมในการบริหารสาธารณะที่มีต่อภาครัฐหรือนโยบายสาธารณะโดยผ่านกระบวนการทางการเมือง

4.2 ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์

4.2.1 กลุ่มผลประโยชน์และบุคคลที่เคืองแค้นไร้บรรทัดฐาน (Anomic Interest Groups) เป็นกลุ่มที่ปะทุขึ้นอย่างค่อนข้างกะทันหันตามอารมณ์ เช่น การจลาจล การลอบสังหาร ตลอดจนการเดินขบวนประท้วง การเรียกร้องผลประโยชน์ในรูปลักษณะนี้มักจะเกิดขึ้นในสภาพที่ไม่มีกลุ่มที่ได้รับการจัดตั้งอยู่ในสังคม หรือว่าหากมีก็มีบางกลุ่มที่ถูกปิดกั้นมิให้แสดงออกซึ่งความต้องการ ดังนั้น ความไม่พึงพอใจที่ถูกปิดอยู่กดดันไว้จะปะทุออกมาถ้ามีเหตุการณ์เอื้ออำนวยหรือมีผู้ชักนำหรือ “ปลุกกระดม” ให้เกิดขึ้น การชักนำนี้อาจกระทำโดยผู้ที่อยู่ในอำนาจทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของตนเองก็ได้ แต่ข้อสำคัญไม่มีการจัดตั้งเป็นองค์กรแต่อย่างใด ประเทศไทยมีเหตุการณ์ทางการเมืองที่ก่อให้เกิด Anomic Interest Groups คือ ในประเทศไทย ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยเป็นแกนนำในการเรียกร้อง รัฐธรรมนูญ ตลอดจนการทำทนายอำนาจกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นนายทหาร แต่ฝูงชนที่เข้าร่วมเดินขบวนประท้วงจนมีดีพ้าม้วนดินในสัปดาห์นั้นอาจจัดเข้าอยู่ในลักษณะของ Anomic Interest Groups ได้

4.2.2 กลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีการจัดตั้ง (Non-Associational Interest Groups) หมายถึงกลุ่มถึงเครือญาติ กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มภูมิภาค กลุ่มสถานภาพ กลุ่มชนชั้น (กล่าวคือกลุ่มคนที่อาจไม่ได้พบปะกันอย่างสม่ำเสมอ แต่มีความรู้สึกร่วมกัน มีความเชื่อมโยงกันทางจิตทางวัฒนธรรมอย่างรู้ใจกันพอสมควร ซึ่งอาจจะเรียกร่องผลประโยชน์ของเขา เป็นครั้งคราว โดยผ่านบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือผู้นำเช่น ผู้นำทางศาสนา ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าของที่ดินหลายคนขอร้องขาราชการชั้น ผู้ใหญ่หรือรัฐมนตรีให้พิจารณาไม่ขึ้นภาษีที่ดิน โดยที่การขอร้องนี้เกิดขึ้นเมื่อเล่นกอล์ฟด้วยกัน จะเห็นได้ว่า กลุ่ม 2 ประเภท ดังกล่าวไปแล้ว มีการเรียกร่องผลประโยชน์แต่เพียงครั้งเดียว ไม่มีขั้นตอนหรือการจัดตั้งที่แน่นอนในการเรียกร่องและไม่มีความต่อเนื่องในการเรียกร่อง กลุ่มดังกล่าวจะมีอิทธิพลน้อย

4.2.3 กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นสถาบัน (Institutional Interest Groups) กล่าวคือ องค์กรที่เป็นทางการ (Formal Organizations) เช่น พรรคการเมือง สถาบันนิติบัญญัติ กองทัพศาสนา หน่วยราชการและสถาบันอื่น ๆ ซึ่งมีหน้าที่เฉพาะอย่างอื่นที่ไม่ใช่การเรียกร่องผลประโยชน์กลุ่มเหล่านี้อาจเรียกร่องผลประโยชน์ของกลุ่มเอง หรือทำหน้าที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของกลุ่มอื่นในสังคม นอกจากนั้นกลุ่มย่อยภายในสถาบันสำคัญ ๆ เหล่านี้อาจทำหน้าที่เรียกร่องผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตนก็ได้ โดยอาศัยความยอมรับนับถือในสถาบันที่สังกัดอยู่เป็นทรัพยากรในการที่จะได้มาซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง ตัวอย่างเช่น กลุ่มนักการธนาคารในพรรคอนุรักษนิยมพรรคหนึ่งอาจใช้อิทธิพลของพรรคในอันที่จะเพิ่มพูนผลประโยชน์ให้แก่วงการธนาคาร หรือกลุ่มผู้นำกองทัพกทำการเรียกร่องผลประโยชน์ให้แก่ชาวนาผู้ยากไร้ เป็นต้น

4.2.4 กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นทางการ (Associational Interest Groups) “ทางการ” ในที่นี้ หมายถึง มีการจัดตั้ง มีสมาชิกเป็นการแน่นอนไม่ได้หมายความว่าถึงที่เป็น “ทางราชการ” ตัวอย่างกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นทางการ คือ สหภาพแรงงาน สมาคมนักธุรกิจ สมาคมชาติพันธุ์ และกลุ่มประชาชนประจำท้องถิ่นต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นปากเสียงแทนผลประโยชน์ของกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด โดยเฉพาะ กลุ่มเหล่านี้มักจะมีระเบียบวิธีการที่จะเรียกร่องผลประโยชน์และนำข้อเรียกร้องเสนอต่อระบบการเมือง ในสังคมที่พัฒนาแล้วกลุ่มเหล่านี้จะได้เปรียบกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Non-associational Interest Groups) จะได้รับการยอมรับว่าชอบธรรมและจะมีมากมายหลายกลุ่มครอบคลุมถึงกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคม โดยกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Non-Associational) จะลดน้อยถอยลงไปโดยปริยาย

4.3 หน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์

หน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์มีหลากหลายขึ้นอยู่กับประเภทหรือลักษณะการรวมกลุ่มของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่หน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการทางการเมือง (Political Process) คือ มีหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับพรรคการเมืองโดยทำหน้าที่ช่วยระดมจัดการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นระบบโดยเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับรัฐบาลโดยผ่านการทำหน้าที่ของพรรคการเมือง

4.4 ความแตกต่างระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์

พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ต่างก็เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการเมือง และกระบวนการทางการเมือง (Political Process) โดยเฉพาะการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ทั้งสองสถาบันมีบทบาทหน้าที่ที่เชื่อมโยงกัน โดยที่กลุ่มผลประโยชน์มีบทบาทในการเรียกร้อง หรือการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ ส่วนพรรคการเมืองมีบทบาทในการนำข้อเรียกร้อง หรือการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ นั้นนำเสนอต่อรัฐบาล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทั้งสองสถาบันจะทำหน้าที่ที่เชื่อมโยงกันแต่ก็มีความแตกต่างกันในประเด็นหลัก ดังนี้

ตารางที่ 2.2

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์

ประเด็นความแตกต่าง	พรรคการเมือง	กลุ่มผลประโยชน์
1. เหตุผลของการรวมตัวกัน	มีอุดมการณ์และความคิดคล้ายคลึงกัน	มีผลประโยชน์ร่วมกัน
2. บทบาทหน้าที่หลัก	รวบรวม กลั่นกรองผลประโยชน์	แสดงออกซึ่งผลประโยชน์ ข้อเรียกร้อง และความต้องการต่าง ๆ
3. เป้าหมายของการรวมตัวกัน	ต้องการเป็นรัฐบาล	ใช้อำนาจต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล

เราจะเห็นได้ว่าความแตกต่างที่ปรากฏชัดเจนระหว่างพรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ก็คือ กลุ่มผลประโยชน์ไม่ต้องการเข้าไปจัดตั้งรัฐบาล เพียงแต่ต้องการมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจหรือนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลสนองตอบต่อข้อเรียกร้องหรือความ

ต้องการของตน ในขณะที่พรรคการเมืองมีเจตนาธรรมหรือการตกลงร่วมกันที่จะแสวงหาอำนาจทางการเมือง เพื่อนำไปสู่การมีโอกาเข้าไปจัดตั้งรัฐบาล สำหรับประเทศไทยกลุ่มผลประโยชน์ที่มีบทบาททางการเมืองมากจะเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจ เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและผู้นำองค์กรชุมชน

3.1 ชุมชน

ชุมชน (Community) หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งหนึ่งมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีความเชื่อ ผลประโยชน์ กิจกรรม และมีคุณสมบัติอื่นที่คล้ายคลึงกัน คุณลักษณะเหล่านี้มีลักษณะเด่นเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกนั้นตระหนักและเกื้อกูลกัน

ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน (ประเวศ วะสี, 2540, น.33)

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีฐานะอาชีพที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตั้งแต่ระดับครอบครัวไปสู่ระดับเครือญาติ จนถึงระดับหมู่บ้าน และระดับเกินหมู่บ้าน และผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาคุณค่าและมรดกทางวัฒนธรรมและศาสนา ถ่ายทอดไปยังลูกหลานอีกด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2538, น. 14)

จากความหมายที่กล่าวมา ชุมชนจะมีความเกี่ยวข้องกับคนที่มากกว่าหนึ่งคนอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันมีความสัมพันธ์กันทางสังคม มีการเอื้ออาทรกันมีการติดต่อสื่อสารกันมีวัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณีที่คล้ายคลึงกัน และมีกิจกรรมและผลประโยชน์ร่วมกันด้วย

3.2 ผู้นำ

ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่น ได้รับความเคารพนับถือ ความไว้วางใจและเชื่อใจอย่างเต็มที่กับบุคคลเหล่านั้น (กิติ ตัยคานนท์, 2532, น. 21) สามารถทำให้ผู้คนเดินตามหรือทำตาม ในสิ่งที่ผู้นำพยายามจะนำไปให้ทำ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ผลสำเร็จ

ที่ดีหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้นำอาจจะเป็นผู้นำทางความคิด ผู้นำทางศีลธรรม ผู้นำทางด้านอาชีพ ผู้นำด้านการพูด ผู้นำทางการประสานทรัพยากรทั้งในและนอกชุมชน การมีบารมีและความสามารถในการระดมทุน (สมพันธ์ เตชะอธิก, 2540, น. 23-42)

สำหรับความหมายของผู้นำที่ ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543, น. 227) กล่าวไว้ มีสาระสำคัญ ที่สรุปได้ 2 ประการ คือ ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลสามารถทำให้คนเดินตามหรือทำตามในสิ่งที่ผู้นำพยายามจะนำไปทำ หากขาดซึ่งอิทธิพลที่สามารถทำให้คนเดินตามภาวะผู้นำก็ไร้ความหมาย และการเดินตามนั้นมิได้หมายความว่าทำกันโดยเฉพาะขณะที่ผู้นำนั้น ๆ มีอำนาจอยู่ สามารถทำให้ผู้คนเกรงกลัวจึงเดินตามทำตามในสิ่งที่ผู้นำสั่งให้ทำ แต่แม้ว่าผู้นำนั้น ๆ ไม่ได้อยู่ในอำนาจแล้ว ผู้คนก็ยังเดินตาม ในสิ่งที่ผู้นำเหล่านั้นพูดไว้ หรือปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่าง ผู้นำ คือ ผู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ “ผล” สำเร็จที่ดี ผลสำเร็จเป็นสิ่งที่วัดผลภาวะผู้นำ ไม่จำเป็นต้องเป็น “อาการนำ” ที่เห็นด้วยตาแต่เป็นผลสำเร็จที่เกิดจากภาวะการดำเนินงานจริง ๆ ซึ่งผู้นำที่แท้จริงอาจจะไม่ใช่ผู้นำที่อยู่ในตำแหน่งที่มีชื่อเสียงอย่างที่คนทั่วไปรู้จัก แต่สามารถ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้จริง ดังนั้นในความหมายนี้ ภาวะผู้นำจึงวัดกันด้วยผลที่เกิดจากการนำ ไม่ได้วัดกันด้วยตำแหน่งหรืออาการที่แสดงว่ากำลังนำอยู่

จิตจางง กิติกริตติ (2532 : 108) ให้ความหมายของผู้นำในท้องถิ่นว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจหรืออิทธิพลที่สามารถชักจูงคนในชุมชนได้ ผู้นำในท้องถิ่นควรต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ต้องมีความรู้หรือทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่กลุ่มหรือชุมชนต้องการต้องมีผู้ตามได้แก่ สมาชิกมีโอกาสหรือสถานการณ์ที่จะใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์มีความสามารถที่จะใช้ความรู้

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่นหรือสมาชิกสามารถนำหรือชักจูงสมาชิกให้กระทำในสิ่งที่ต้องการจะนำไปได้ เป็นที่เคารพนับถือเชื่อใจ และผู้นำควรต้องเป็น ผู้ที่มีความรู้มีทักษะในสิ่งที่สมาชิกต้องการ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความสำเร็จ

3.3 กลุ่ม/องค์กรชุมชน

กลุ่ม คือ การรวมพลังของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มีความสนใจหรือมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน (พัฒน์ บุญยรัตพันธ์, 2517, น. 148) เพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่หรือร่วมกันกระทำการใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามที่ตนและกลุ่มของตนปรารถนา ซึ่งการรวมกันเป็นกลุ่มของบุคคลในชุมชนที่มีปัญหาหรือมีความต้องการที่คล้ายคลึงกัน จะทำให้เกิดพลังในการผลักดันหรือต่อรองเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญ

อยู่ให้หมดสิ้นไป (ปารีชาติ วลัยเสถียร, 2543, น. 259) โดยอาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง (2525, น. 54) ได้ให้ลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มว่าจะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. มีสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
3. มีจุดมุ่งหมายและการกระทำกิจกรรมร่วมกัน
4. มีพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

อรอนงค์ ธรรมกุล (2539, น. 24-25) กล่าวว่า สาเหตุที่มนุษย์จะต้องอยู่เป็นกลุ่มเป็นพวกนั้น ก็เพราะมนุษย์มีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุดและความต้องการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตนเองก็ไม่สามารถบำบัดเองได้หมด จึงต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน และการที่คนมารวมกลุ่มกันก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ความใกล้ชิดกันของสถานที่อยู่ ทำให้คนมารวมกลุ่มกัน เพราะต้องการความสะดวกในการติดต่อกัน เช่น อยู่บ้านในละแวกเดียวกัน มีทัศนคติตรงกัน การที่อยู่รวมกลุ่มกันไปนาน ๆ
2. คนที่มีทัศนคติตรงกันจะทำงานร่วมกันได้นาน และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น มีอาชีพเหมือนกัน มีลักษณะบางสิ่งบางอย่างที่เหมือนกัน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น

สุชา จันทรเอน (2524, น. 22-23) ได้กล่าวว่า การรวมกลุ่มอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มที่เป็นทางการ (Formal Group) หมายถึง กลุ่มที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากผู้มีอำนาจ มีกฎระเบียบรองรับอย่างถูกต้อง และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) ซึ่งมีความสำคัญมากเพราะการเป็นสมาชิกกลุ่มประเภทนี้เป็นการตอบสนองความต้องการของตนเองหลายอย่าง กลุ่มชนิดนี้สามารถควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มให้สอดคล้องตามปทัสถานของกลุ่มได้ ทั้งนี้เพราะผู้ใดที่ฝ่าฝืนปทัสถานของกลุ่มจะต้องถูกสมาชิกคนอื่นตำหนิ สมาชิกจึงต้องพยายามแสดงพฤติกรรม หรือทำตัวให้สอดคล้องกับปทัสถาน เพื่อความสุขใจของตนเองอันเกิดจากการได้รับการยอมรับจากสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม (โกศล แพรกทอง, 2536, น. 17)

สำหรับองค์กรชุมชน หรือองค์กรชาวบ้านก็คือ การรวมตัวของชาวบ้านตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ที่ต้องการมีความสัมพันธ์กัน โดยอาจจะอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันหรือต่างหมู่บ้านก็ได้ไม่จำกัดพื้นที่ แต่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน อาจเป็นการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มร้านค้า กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มปศุสัตว์ (สมพันธ์ เตชะอธิก, 2540, น.67)

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2543, น. 260) กล่าวว่ากรณีที่ประชาชนจัดตั้งองค์กรขึ้นเนื่องมาจากประชาชนมีจิตสำนึกและตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ตนประสบอยู่ในลักษณะที่มีความรู้สึกว่าคุณเป็นผู้ที่เสียเปรียบในทุกด้าน จึงต้องการที่จะแก้ไขความเสียเปรียบให้ลดน้อยลง ซึ่งได้อธิบายถึงลักษณะที่สำคัญขององค์กรประชาชนไว้ 6 ประการ คือ

1. สามารถปกป้องผลประโยชน์ แก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของสมาชิกได้
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรอย่างมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ
3. มีผู้นำที่ดี สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม
4. องค์กรสามารถทำงานอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง
5. องค์กรสามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ภายในชุมชน ให้เป็นไปตามทิศทางที่พึงประสงค์
6. องค์กรมีการปรับตัวให้บรรลุจุดมุ่งหมายรักษาความมั่นคงและพัฒนาให้เจริญต่อไป

กล่าวได้ว่า องค์กรชาวบ้าน องค์กรชุมชนหรือองค์กรประชาชนที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการรวมตัวกันของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเป็นกลุ่ม/องค์กร โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันที่จะแก้ปัญหาลักษณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดไป โดยการรวมตัวเป็นกลุ่มหรือองค์กรชุมชนนั้นต้องมีผู้นำที่ดี เป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม มีความรู้ความสามารถในการนำกลุ่มให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้สมาชิกในกลุ่ม ก็ต้องมีความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ด้วยการดำเนินงานของกลุ่มจึงจะประสบความสำเร็จ

4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในทางการเมือง

4.1 บทบาทสตรี

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสตรีมีการตื่นตัวในเรื่องบทบาทของสตรีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในประเทศตะวันตก จะมีการตื่นตัวทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความตื่นตัวในความเสมอภาคระหว่างเพศ การถูกกดขี่ทางเพศ การเกิดขบวนการต่างๆ เพื่อให้ได้รับความเสมอภาคกับเพศชาย สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้จนบางเรื่องไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยเพศชาย เมื่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ได้มีการศึกษา

สถานภาพและบทบาทของสตรีอย่างกว้างขวางขึ้น โดยแนวโน้มของการศึกษาส่วนใหญ่จาก จุดยืนของผู้ที่เรียกร้องความเสมอภาค การศึกษาเรื่องของสตรีนั้นมิใช่เพียงเพื่อสนองความ อยากรู้หรืออยากเห็นของนักวิชาการเท่านั้น หากมีจุดหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสถานภาพที่สตรีด้อย กว่าเพศชายด้วย สตรีส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกในเรื่องความสำนึกเกี่ยวกับความแตกต่าง ระหว่างเพศและจัดตั้งขบวนการสตรีต่าง ๆ ในการเรียกร้องสิทธิ ความเสมอภาค นอกจากนี้ สตรียังเข้าร่วมในสมาคมหรือกลุ่มต่าง ๆ เพื่อแยกตัวออกจากสังคม การแยกตัวออกจากสังคม ของสตรีในรูปการตั้งกลุ่มของตนเองหรือขบวนการนี้เป็นเพราะสตรี มีความสำนึกในเรื่อง ความแตกต่างระหว่างสถานภาพ และบทบาททางเพศเป็นหลักสำคัญ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าสตรีได้เข้ามามีบทบาทยิ่งขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่เดิมสตรีมักจะมิบทบาทเฉพาะ ในครอบครัว ภายหลังเมื่อสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปสตรีมีความ จำเป็นต้องออกมาทำงานทำนอกบ้านเพื่อช่วยหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกทางหนึ่งจึงทำให้ มองเห็นคุณค่าของตนในการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นเท่าเทียมเพศชายได้

กลุ่มพลังทางการเมืองที่มีอยู่มากมาย สตรีได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งจะเป็น ผลดีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพและบทบาททางการเมืองของสตรีปัจจัยที่มีส่วนผลักดัน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเปิดโอกาสให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ บุคลิกภาพของสตรี ในสังคมสมัยใหม่ ได้ทำให้สตรีมีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความมั่นคง ทางจิตใจ มีทักษะและความรอบรู้กว้างขวางมีความเป็นอิสระและกล้าที่จะแสดงออกในความ คิดเห็นของตนเองและมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงบทบาททาง การเมือง (ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ Harold D. Lasswell, 1966, pp.12-15) โดย Lasswell มีความเห็น ว่าบุคลิกภาพของสตรีในสมัยใหม่นี้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ทันสมัย (Modernization) ที่ยึดหลักการของความเสมอภาคระหว่างเพศในการมีบทบาททางการเมือง อย่างเท่าเทียมกัน แม้ว่าสตรีจะได้รับโอกาสมากขึ้น แต่ในความเป็นจริงบางครั้งก็ยังมี ปัญหา อยู่บ้าง โดยเฉพาะเรื่องความเสมอภาคระหว่างสตรีกับบุรุษนั้นสตรียังมีฐานะเป็นพลเมือง ชั้นสองที่ถูกกดขี่ ถูกกีดกันสิทธิอยู่เนื่อง ๆ

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรี ได้มีผู้ศึกษาใน หลายด้าน ทั้งในแง่สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ จิตวิทยา ที่ปรากฏในงานวิจัยด้านต่าง ๆ เช่น

เคิร์กแพทริก (Kirkpatrick, 1974, pp.9) ได้อธิบายถึงข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรค ต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรีดังนี้

1. ข้อจำกัดทางด้านจิตวิทยา (Psychological Constraints) นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สตรีขาดบุคลิกภาพในการเป็นผู้นำ ประกอบกับความเชื่อตามคำสอนทางศาสนาที่เน้นบทบาทของบุรุษให้เป็นผู้ใช้อำนาจรอบครัว มีการให้ทัศนะเกี่ยวกับจุดกำเนิด สังคมที่ต้องอาศัยการใช้อำนาจบังคับในการจัดระเบียบของสังคม จึงทำให้สตรีเชื่อว่าการใช้อำนาจบังคับในสังคมนั้นเป็นเรื่องของบุรุษ

2. ข้อจำกัดทางวัฒนธรรม (Cultural Constraints) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดบุคลิกภาพที่แตกต่างกันระหว่างบุรุษและสตรี วัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานของเพศจำแนกพฤติกรรมและบทบาทของแต่ละเพศ โดยอาศัยกระบวนการสั่งสมและกลมเกลียวทางการเมือง จึงเป็นที่เชื่อกันว่าวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดและจำกัดการพัฒนาตนเองของสตรี จำกัดทางเลือกและโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

3. ข้อจำกัดทางด้านบทบาท (Role Constraints) เชื่อว่าบุคคลจะพยายามรักษาบทบาทของตนและพยายามประพฤติปฏิบัติตาม ถูกคาดหวังจากสังคมภายนอก ดังนั้นเมื่อสตรีจำเป็นต้องปฏิบัติตามบทบาททางเพศที่สังคมคาดหวังในการเป็นภรรยาและมารดา จึงทำให้สตรีไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมอื่นได้

4. ข้อจำกัดจากการวางแผนร่วมกันของบุรุษ (Male Conspiracy) เพื่อผูกมัดให้สตรียึดติดอยู่กับบทบาทในการเป็นภรรยาและมารดา อาจจะยอมให้สตรีได้เข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมบ้างในระดับต่ำ แต่ไม่ยอมรับให้สตรีได้มีโอกาสดำเนินมาเป็นผู้นำ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากความเชื่อที่ว่าบุรุษต้องการรักษาอำนาจและตำแหน่งที่มีอิทธิพลทางการเมืองของตนไว้นั่นเอง

จากการศึกษาของคณะกรรมการพัฒนากิจกรรมและบทบาทของสตรีของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2533, น. 194-204) มีความเห็นว่าอุปสรรคสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทย ประกอบด้วย

1. ระบบการปกครองในสมัยโบราณ ไม่เปิดโอกาสให้สตรีได้มีบทบาทในด้านการเมืองการปกครอง

2. ความคิดความเชื่อของสตรี เชื่อว่าหน้าที่ทางการเมืองเป็นของผู้ชาย สตรีไทยจึงขาดความสนใจในเรื่องนี้ แต่เมื่อมีความจำเป็นก็สามารถทำหน้าที่ในด้านการเมืองการปกครองได้ด้วยความรับผิดชอบยิ่ง

3. ลักษณะการบริหารของสตรี ทำให้สตรีขาดลักษณะการเป็นผู้นำ

ส่วน บวร ประพตติ และคณะ (2520 : 214-216) ได้พบปัญหาและอุปสรรคในการเป็นผู้นำทางการบริหารของสตรีว่า มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องค่านิยมและระดับการศึกษาของสตรีจะเข้ามามีอิทธิพลต่อการเข้าสู่บทบาททางการเป็นผู้นำของสตรี คือ การที่สตรีมีโอกาสในการ ศึกษาต่ำประกอบกับค่านิยมของสังคมไทยที่ไม่ยกย่องให้สตรีเป็นผู้นำ ส่งผลให้สตรีขาดความมั่นใจในตัวเองไม่นิยมความมีอำนาจ สนใจแต่การบ้านการเรือน ไม่ยึดมั่นอาชีพใดอาชีพหนึ่งตลอดไปจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรี ประกอบด้วยปัจจัยที่มาจากตัวของสตรีเอง ได้แก่ การศึกษา อายุ อาชีพ ภูมิฐานะ การนับถือศาสนา เป็นต้น และปัจจัยภายนอกตัวสตรี ได้แก่ ค่านิยม วัฒนธรรม ทางสังคม กฎหมาย ลักษณะการปกครอง สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองสตรีทั้งสิ้น

4.2 ทฤษฎีสตรีนิยมและทฤษฎีของกฎหมายของนักสตรีนิยม

คำว่าสตรีนิยม (Feminism) หรือ ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist Theory) แม้ว่าจะเริ่มเป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักวิชาการหรือผู้เคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิสตรีในประเทศไทยบ้างแล้ว หลังจาก ได้ใช้คำหรือการอธิบายแนวคิดกันเป็นเวลาหลายปีต่อเนื่องกัน แต่โดยทั่วไปแล้ว มักจะมีการนำเสนอในทำนองที่ว่า สตรีนิยม หรือทฤษฎีสตรีนิยมนั้นเกี่ยวข้องกับตะวันตก และมองกันว่าเป็นแนวคิดครอบงำแบบอาณานิคม การนำเสนอแบบนี้ไม่ได้เอากการต่อสู้เพื่อสิทธิของผู้หญิงในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัว และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีมาเป็นเวลานานมาเป็นข้อพิจารณา จริงอยู่การต่อสู้เหล่านั้น อาจเป็นการกระทำในระดับปัจเจกบุคคล หรือแม้กระทั่งในบางกรณีกระทำในระดับสถาบันหรือกลุ่มองค์กรและในขณะเดียวกันอาจไม่ได้ขึ้นป้าย หรือเรียกกันว่าเป็นการต่อสู้ของนักสตรีนิยม ซึ่งคนจำนวนมากคุ้นเคยกับคำทับศัพท์ว่า “เฟมินิสต์” ผู้หญิงที่ต้องต่อสู้เพื่อสิทธิเหล่านั้นก็คือนักสตรีนิยม หรือ “เฟมินิสต์” หลายคนเป็น “เฟมินิสต์” ระดับแนวหน้าเสียงด้วยซ้ำไป

ดังนั้น หากจะกล่าวได้ว่า คำว่าสตรีนิยม (Feminism) แท้ที่จริงแล้วก็เป็นแต่เพียงถ้อยคำหรือภาษาที่นำเอาบรรดาผู้หญิงมาร่วมขบวนการเดียวกันเพื่อเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้มีการยอมรับผู้หญิง และเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้หญิงให้ดีขึ้นนั่นเอง แต่สตรีนิยมอาจมีหลายแนวทางหรือหลายแนวคิด แต่สตรีนิยมแนวทางต่าง ๆ นั้น ก็พบว่า มีความเหมือนกันในบางประเด็นที่จะต่อสู้เพื่อขจัดการกดขี่ ต่อผู้หญิง และเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิและชีวิตที่ดีขึ้น

ในที่นี้ขอสรุปแนวคิดเรื่องทฤษฎีสตรีนิยมโดยสังเขป ดังต่อไปนี้ คือ

4.2.1 สตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberal Feminism)

นักสตรีนิยมรุ่นแรกของกลุ่มนี้เรียกร้องการปฏิบัติต่อหญิงชายอย่างเท่าเทียมกัน นักสตรีนิยมแนวเสรีนิยมนำเสนอว่า โดยธรรมชาติแล้วผู้หญิงมีตัวตนเป็นอิสระจากผู้ชาย และมีสิทธิขั้นพื้นฐานและผลประโยชน์เช่นเดียวกับผู้ชาย แต่พวกเขาอยู่ภายใต้โครงสร้างที่ปฏิเสธสิทธิทั้งหลายในฐานะเป็นพลเมืองเช่นเดียวกับที่ผู้ชายได้รับ สิทธิที่เรียกร้องประกอบด้วยสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ สิทธิในเสรีภาพ และการแสวงหาความสุข งานเขียนของนักสตรีนิยมแนวเสรีนิยมรุ่นแรก มีดังนี้เช่น A Vindication of the Right of Women (1790) ของ Mary Wollstonecraft ซึ่งบรรยายว่าผู้หญิงเป็นตัวแทนของเหตุผล แต่ความต่ำต้อยของเธอนั้นส่วนใหญ่เป็นผลมาจากได้รับการศึกษาน้อย และหากได้รับโอกาสเท่าเทียมกันแล้ว ก็อาจแก้ไขเยียวยาได้

งานเขียนของ William Thompson เรื่อง Appeal of One Half of the Human Race, Women, Against the Pretensions of the Other Half, Men To Retain Them in Political and Thence Civil and Domestic Slavery (1825) ซึ่งเขาได้ตอบโต้การกล่าวอ้างที่ว่าผู้หญิงไม่มีความสนใจอะไร ที่แตกต่างไปจากความสนใจที่บิดาและสามีของพวกเขา ดังนั้นไม่จำเป็นต้องให้ผู้หญิงมีตัวแทนทางการเมืองแยกออกไปต่างหาก โดยให้ความเห็นว่าความสามารถทางสติปัญญาของผู้หญิงมีอย่างน้อยที่สุดก็เท่า ๆ กับผู้ชาย และได้ตอบไปอีกว่าความแตกต่างทางกายภาพของผู้หญิงไม่ควรจะถูกนำมาใช้ในการถูกจำกัดสิทธิทางการเมืองของพวกเขาแต่ประการใด และการกำหนดกฎหมายให้แตกต่างกันจากพื้นฐานทางสภาร่างกายที่แตกต่างกันโดยธรรมชาตินั้น กฎหมายกำหนดให้สภาวะร่างกายเป็นเรื่องอาชญากรรม และเขาเชื่อว่าผู้หญิงจะไม่มีวันบัญญัติกฎหมายอย่างที่ผู้ชายได้บัญญัติออกมาจำนวนมาก และเป็นกฎหมายที่สร้างความชั่วร้าย และทำให้เกิดความทุกข์ยากไปทั่วโลกนั้น ผู้หญิงต้องการอิสรภาพทางเศรษฐกิจ และต้องยกเลิกกฎหมายที่เลือกปฏิบัติทั้งหลายพร้อมกับเสนอว่า “ในประวัติศาสตร์นั้น ไม่ว่าแรงงานระบบใด รัฐบาลรูปแบบใด ภายใต้อุสภาวะของผู้ชายที่เปลี่ยนแปลงไปเขาจะคงเอาผู้หญิงไว้เป็นทาสอยู่ต่อไป”

ในหนังสือ The Subjection of Women (1869) ของ John Stuart Mill เขาได้ให้เหตุผลที่ว่า ผู้หญิงไม่เหมาะสมกับชีวิตที่เป็นของสาธารณะเพราะมีประสบการณ์การจำกัดจากบทบาทดั้งเดิมและผลประโยชน์ ที่ผู้ชายมีในการจำกัดบทบาทของผู้หญิง แต่ Mill ได้ถูกเสนอรวมใน The subjection of Women แต่ใน The Enfranchisement of Women (1851)

และเรียงความเรื่อง การแต่งงาน Taylor เสนอเรื่องความเสมอภาคอย่างสมบูรณ์สำหรับผู้หญิง ในด้านส่วนบุคคลและด้านการเมืองว่า ต้องเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้ามามีตำแหน่งทางการเมืองและอาชีพต่าง ๆ

นักสตรีนิยมแนวเสรีนิยมเรียกร้องการแก้ไขทางกฎหมายเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศ การมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โอกาสในการทำงานที่เท่าเทียมกัน ค่าจ้างที่เท่าเทียมกัน โอกาสในการศึกษา การเป็นผู้พิพากษา และสิทธิบางประการในการยุติการตั้งครรภ์

สตรีนิยมแนวเสรีนิยมถูกวิจารณ์ว่า เน้นการใช้ยุทธศาสตร์ของการดึงผู้หญิงเข้าไปสู่ในมาตรฐานซึ่งกำหนดโดยผู้ชายและเพื่อผู้ชาย และไม่ได้ต้องการเปลี่ยนแปลงสถาบันทางสังคมอย่างถอนรากถอนโคน เช่น ไม่ได้ต้องการเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือครอบครัวที่เกิดจากชีวภาพ หรือการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียว หรือการรวบยอดความคิดว่าผู้หญิงต้องเลี้ยงลูก

ความสำเร็จของสตรีนิยมถูกมองว่าส่งผลในระดับปัจเจกบุคคล แต่ทว่าผู้หญิงในฐานะที่เป็นกลุ่มยังพบอุปสรรคมากมายอยู่และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพของผู้หญิงในฐานะที่เป็นกลุ่มได้ แล้วความสำเร็จเช่นนั้นจะถือว่าเป็นความสำเร็จของเฟมินิสต์อย่างแท้จริงได้หรือ ในเมื่อต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับมาตรฐานของผู้ชาย และบางครั้งถูกมองว่า ทำให้ศักยภาพของสตรีนิยมแนวรากเหง้า (Radical feminism) อ่อนแอไป และความสำเร็จของผู้หญิงในวิชาชีพบางวิชาชีพจะมีขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้หญิงพวกนั้น “เป็นเหมือนผู้ชาย”

ในส่วนของกฎหมายแนวเสรีนิยมเองก็ไม่ได้ช่วยทำให้เข้าใจลักษณะและสาเหตุการกดขี่ผู้หญิง และอาจจะให้ความสำคัญต่อการต่อสู้ทางการเมืองที่แท้จริงที่เกิดขึ้นทุกๆ วัน น้อยไป แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า กฎหมายแนวเสรีนิยมที่เน้นเรื่องสิทธิและความเป็นปัจเจกบุคคลไม่มีส่วนช่วยอะไรเลย มันมีส่วนช่วยให้การวิพากษ์วิจารณ์สังคมและแนวความคิดเรื่องยุติธรรมในสังคม แต่มันเป็นวิธีการเพียงประการเดียว และเชี่ยวชาญได้เพียงบางส่วนเท่านั้น

4.2.2 สตรีนิยมแนวลัทธิมาร์กซ์ (Marxist Feminism)

แนวคิดนี้เสนอว่า การที่ผู้หญิงต้องตกอยู่ในสถานะที่ขึ้นต่อผู้ชาย หรือตกอยู่ภายใต้การครอบงำของผู้ชายก็เนื่องมาจากลัทธิทุนนิยมและการมีกรรมสิทธิ์ส่วนตัวในทรัพย์สินซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิต หากจัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตออกไปแล้ว สังคมก็จะเสมอภาคการนำเสนอในแนวคิดนี้มักจะเน้นที่ความแตกต่างทางชนชั้น

ที่ผูกติดอยู่กับกรรมสิทธิ์ส่วนตัวในทรัพย์สินที่สามารถสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองแล้ว แน่นอนที่สุดคืออำนาจทางสังคม เมื่อขจัดความแตกต่างชนชั้นออกไปได้ แล้วคิดกันว่าการเลือกปฏิบัติเพราะสาเหตุแห่งเพศก็จะหมดไปด้วย เพราะคนในสังคมไม่มีความแตกต่างกันต่อไป ไม่มีผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจการเมือง และสังคมเหนือผู้อื่น

สำหรับข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่อสตรีนิยมแนวลัทธิมาร์กซ์ คือ โดยทั่วไปแล้วเฟมินิสต์เห็นตรงกันว่า การให้คำนิยามหรือการจัดประเภทของ “การผลิต” “การผลิตซ้ำ” “แรงงาน” “การเอาใจเอาเปรียบ” และ “ชนชั้น” ไม่ได้เข้าถึงหรือพิจารณาในมิติที่สำคัญในชีวิตของผู้หญิง

4.2.3 สตรีนิยมแนวสถานะแวดล้อม (Ecofeminism)

สตรีนิยมแนวสถานะแวดล้อมนี้จะนำเสนอกรอบคิดที่ครอบคลุมเรื่องสันติภาพความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง สถานะแวดล้อม และมุมมองทางสังคมนิยม ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของการวิเคราะห์แบบวัตถุนิยม และจากทฤษฎีแนววิพากษ์การเมืองเป็นเครื่องมือของมุมมอง

นักสตรีนิยมแนวนี้จะเห็นว่า ไม่ว่าทฤษฎีการเมืองแนวสถานะแวดล้อมจะอ้างว่าได้ใช้การวิเคราะห์ถึงรากเหง้าเพียงใดก็ตาม แต่ก็มักจะไม่มีความรู้สึกไว (Sensitivity) ในประเด็นความสัมพันธ์ชายหญิง สตรีนิยมแนวสถานะแวดล้อมจะเห็นว่าผู้หญิงเป็นชนชั้นในสังคมที่จะต้องเปลี่ยนแปลง เพราะในบริบทที่เป็นอยู่ทั่วโลกปัจจุบันนั้น สถานะสภาพของผู้หญิงขึ้นอยู่กับโครงสร้างผู้ชายตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ ที่ได้รับอิทธิพลจากระบบทุนนิยมซึ่งรุนแรงขึ้นทุกวัน และผู้หญิงจำนวนมากก็ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงระบบทุนนิยมที่ชายเป็นใหญ่

นักทฤษฎีแนวนี้จะวิพากษ์นักทฤษฎีแนวเสรีนิยมและได้ว่า ทฤษฎีสตรีนิยมกระแสหลักไม่พิจารณาถึงรากเหง้าว่า ลัทธิอาณานิคมที่ชายเป็นใหญ่มาจากตะวันตกทั้ง ๆ ที่โชครวนที่พันชนาการผู้หญิงมันเป็นระดับรากเหง้าเลยที่เดียว การตีกรอบของสังคมในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์และการเจริญพันธุ์ของผู้หญิงเป็นการส่งเสริมจากสถาบันที่ควบคุมโดยผู้ชายซึ่งกีดกันและคุกคามผู้หญิง ดังนั้นการปลดปล่อยความรู้สึกของผู้หญิงให้มีการไวต่อปัญหาและการสร้างความรู้สึกที่ไวต่อปัญหาแบบใหม่โดยผู้หญิงเอง

แนวคิดนี้วิเคราะห์การกดขี่ผู้หญิงกับสถานะแวดล้อมผ่านทางประวัติศาสตร์ตะวันตก ทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ และการครอบงำผู้หญิงว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ การวิพากษ์ข้อสมมุติฐานหลักที่ครอบงำความคิดของสังคมว่า ความเป็นหญิงเป็นชายเป็นเรื่องความแบ่งแยกโดยธรรมชาตินั้นเป็นเรื่องของเหตุผลที่สร้างกันขึ้นมา เหตุผลที่ว่านี่ปฏิเสธ

ทั้งผู้หญิงและปฏิเสธทั้งธรรมชาติ ผู้หญิงธรรมชาติไม่มีปากและไม่มีเสียงและไม่มีตัวแทน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การทำให้ผู้หญิงด้อยค่าและควบคุมธรรมชาติเป็นการปฏิเสธชีวิต และเป็นตัวประสานทางจิตวิทยาทางเพศ

แนวคิดนี้วิพากษ์ลัทธิมาร์กซ์อย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นตัวคาร์ล มาร์กซ์ ลัทธิ หรือ ผู้วิพากษ์วิจารณ์สังคมนิยมที่ถือลัทธิมาร์กซ์ว่า ลัทธิมาร์กซ์ไม่ได้คำนึง ไม่ได้พิจารณาอย่างเพียงพอในความสามารถทางการสืบทอดสถานะทางผลิตของผู้หญิง ในขณะที่ไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าของธรรมชาติซึ่งยั่งยืนและสืบทอดวิธีการผลิต และแม้สตรีนิยมแนวสภาวะแวดล้อมจะไม่ได้ปฏิเสธมาร์กซ์เลยทีเดียว แต่ก็วิพากษ์ว่ามาร์กซ์ไม่ได้รู้สึกไวต่อปัญหาการเสื่อมโทรมของธรรมชาติ และได้วางรากฐานของความขัดแย้งในระบบทุนนิยมที่ชายเป็นใหญ่คือ ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติและชายหญิง

แนวคิดนี้ชี้ว่า ต้องเข้าใจว่าระบบทุนนิยมที่ชายเป็นใหญ่ขยายความรุนแรงของการครอบงำผู้หญิงและธรรมชาติ รวมทั้งชุมชนของคนพื้นเมืองดั้งเดิมทั่วทั้งโลก และการพัฒนามิได้ให้ประโยชน์กับผู้หญิง

สตรีนิยมแนวสภาวะแวดล้อมพัฒนาแนวคิดมาจากลัทธิสังคมนิยม สตรีนิยม และสภาวะแวดล้อม โดยตีความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายและธรรมชาติว่า ต้องรู้สึกไวต่อความห่วงใยของผู้หญิงทั่วโลกทุกภูมิภาคที่เผชิญปัญหาจากระบบทุนนิยมที่ชายเป็นใหญ่ ทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

แนวคิดนี้ทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับชุมชนดั้งเดิมที่ให้มุมมองในการเสนอทางเลือกและการศึกษา ความรู้และปัญญาอาจเกิดจากการใช้ชีวิตและการต่อสู้ ปฏิเสธความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ปฏิเสธความเข้าใจที่ว่า ธรรมชาติหมดสภาพไปแล้ว หากแต่มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และการรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างชีวิต ธรรมชาติ และวัฒนธรรม องค์ความรู้นี้มีฐานมาจากแนวคิดวัตถุนิยมเป็นทางเลือกให้กับความรู้ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับวิกฤติของสภาวะแวดล้อมและการพัฒนา และเป็นข้อยุติปัญหาวิกฤติได้

นักสตรีนิยมแนวสภาวะแวดล้อมถือว่า การเมืองของสตรีนิยมแนวสภาวะแวดล้อมเป็นแนวคิดสตรีนิยม เพราะเสนอการวิพากษ์วัฒนธรรมทุนนิยมที่ชายเป็นใหญ่อย่างไม่ประนีประนอมโดยใช้มุมมองของผู้หญิง ในขณะที่ถือว่า เป็นเรื่องสภาวะแวดล้อมเพราะผสมผสานมนุษยชาติกับธรรมชาติ และเป็นวิวาทะหลังยุคอาณานิคมเพราะมุ่งเน้นที่การล้มล้างการครอบงำจากตะวันตก

4.2.4 สตรีนิยมแนวรากเหง้า (Radical Feminism)

สตรีนิยมแนวนี้จะศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศและความแตกต่างระหว่างเพศจะมีการค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างความแตกต่างทางกายภาพ และบทบาทหญิงชาย และเอกลักษณ์ของเพศ ตลอดจนว่ามันเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างไร เช่นเดียวกันกับแนวคิดสตรีนิยมอื่นๆ แนวคิดนี้ไม่มีทฤษฎีว่าด้วยรัฐแต่มีทฤษฎีว่าด้วยอำนาจ และมีทฤษฎีว่าความสัมพันธ์ทางเพศนั้นถูกกำหนดโดยเพศ ในขณะที่เพศก็ถูกทำให้เป็นเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ ความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชายคือ ผู้ชายถูกสร้างมาจากการครอบงำและผู้หญิงจากการอยู่ภายใต้การครอบงำ แง่มุมความคิดเห็นจากจุดยืนของผู้ชายเข้าไปควบคุมผู้หญิง รอบเนื้อตัวของเธอทั้งหมดคือการสนทนาและสาขายชีวิตของเธอ แต่ละเพศก็มีบทบาทของตน แต่ทว่าประโยชน์และอำนาจที่มีอยู่ในบทบาทเหล่านั้นมันไม่เท่าเทียมกัน แล้วเมื่อทั้งสองเพศไม่เสมอภาคกันแล้ว การอ้างอิง “ความจริง” ย่อมต้องแตกต่างกัน และมันโยงไปถึงว่า ความคิดเห็นย่อมอิงเพศด้วย ความคิดเห็นดังว่านั้นจะเป็นความคิดเห็นที่ครอบงำจากผู้ชาย ดังนั้น สตรีนิยมแนวสุดขั้วนี้จึงวิพากษ์วิจารณ์ว่า การครอบงำของผู้ชายไปหมดทุกเรื่องนี้ ทำให้ผู้หญิงไม่มีความสามารถหรือไม่อาจเข้าใจความเป็นจริงที่แท้ได้ สตรีนิยมจึงยืนยันความคิดเห็นของผู้หญิงโดยเปิดเผย วิพากษ์วิจารณ์ และอธิบายในสิ่งที่เป็นไปได้ การแสดงออกนี้เป็นวิธีการที่แสดงถึงสถานการณ์ เรื่องราวของผู้หญิง เป็นการต่อสู้เพื่อจิตสำนึก และเป็นการต่อสู้เพื่อโลกทั้งหมด เป็นการต่อสู้เพื่อความสัมพันธ์ทางเพศ เพื่อประวัติศาสตร์ เพื่อวัฒนธรรม เพื่อชุมชน เพื่อรูปแบบของอำนาจ

แม้ว่าสตรีนิยมปรากฏตัวขึ้นจากประสบการณ์ในชีวิตของผู้หญิงโดยเฉพาะเป็นเรื่อง อคติที่ผู้หญิงนึกเอาเองหรือเป็นเรื่องไม่ครบถ้วน เพราะใจชีวิตนั้นมันยากที่จะปลอดจากอำนาจของผู้ชาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า สตรีนิยมเป็นเรื่องภาวะวิสัย หรือเป็นนามธรรม หรือเป็นสากล สตรีนิยมไม่ได้ต้องการเพียงจะปลดปล่อยผู้หญิงเท่านั้น หากแต่ต้องการปลดปล่อยและเยียวยาผู้ชาย ที่ได้รับผลกระทบจากโครงสร้างอำนาจในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ด้วย

4.2.5 สตรีนิยมแนวหลังยุคสมัยใหม่ (Postmodern Feminism)

นักสตรีนิยมหรือเฟมินิสต์แนวนี้เสนอว่า การเลือกปฏิบัติหรือการกีดกันผู้หญิงมีหลายรูปแบบ หลายลักษณะพร้อมๆกัน ไม่ใช่ว่าผู้หญิงทุกคนจะถูกเลือกปฏิบัติอย่างเดียวกัน

กลุ่มนี้ให้พิจารณาและสำรวจถึงชนชั้น เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา เพศสัมพันธ์(Sexuality) เพศ (Gender) ความแตกต่างระหว่างชายหญิงว่ามีความสำคัญเสมอกัน และมีรูปแบบของลักษณะและการกคคที่เชื่อมโยงกัน คือมีเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่ไม่สามารถตัดตอนออกจากกันได้

แต่กลุ่มนี้จะเน้นประสบการณ์การถูกเลือกปฏิบัติของผู้หญิงว่าแตกต่างกัน เช่น ประสบการณ์ของผู้หญิงผิวขาวที่เป็นชนชั้นกลางที่ถูกกคคที่ย่อมไม่เหมือนกับประสบการณ์ที่ผู้หญิงไทยถูกกคค เป็นต้น และดังนั้นจึงไม่สามารถนำเอาประสบการณ์ของผู้หญิงตะวันตก ผิวขาวและที่เป็นชนชั้นกลางมาเป็นตัวอย่างของประสบการณ์ของผู้หญิงทั้งหมดในโลกได้

กล่าวโดยสรุป ความคิดเห็นเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของความคิดสตรีนิยมทั้งหมดก็คือตระหนักว่า ผู้หญิงถูกกคค และความเห็นที่ว่าจะต้องมีการดำเนินการที่จะขจัดการกคค เหล่านั้น

5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน

5.1 ประวัติความเป็นมา

5.1.1 บ้านปอพานก่อตั้งขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2430 โดยราษฎรจากอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นคนตั้งรกรากขึ้นครั้งแรก ซึ่งราษฎรดังกล่าวมีความประสงค์จะไปค้าขายที่เมืองล่าง (ภาคกลาง) แต่ยังไม่ถึงพอดคาราวานเกวียนมาถึงเนินป่าที่มีลำห้วยเล็ก ๆ ไหลผ่านก็เลยพักชั่วคราว เห็นว่าเป็นที่อุดมสมบูรณ์ เลยถือโอกาสตั้งหมู่บ้านขึ้นบริเวณห้วยเหล่านี้มีต้นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งใบค่อนข้างใหญ่ เปลือกเหนียวใช้ทำเชือกได้ ต้นไม้ชนิดนี้ปรากฏว่ามีอยู่ทางร้อยเอ็ดเป็นจำนวนมาก เรียกชื่อว่าต้นปอพาน ดังนั้นลำห้วยที่มีต้นไม้จำนวนมาก มีชื่อว่า “ห้วยปอพาน” และหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ที่ตั้งอยู่ติดกับลำห้วยนี้ จึงเรียกว่าบ้าน “ปอพาน”

ต่อมามีหมู่บ้านใกล้เคียงอพยพมารวมกันมากขึ้น จึงมีการคัดเลือกผู้นำหมู่บ้านขึ้น ผู้นำครั้งนั้นมีชื่อว่าจำบ้าน คนที่ได้รับคัดเลือกเป็นจำบ้านครั้งแรกคือ นายหาญชนะ (ขณะนั้นยังไม่มีการใช้นามสกุล) และจำบ้านปกครองต่อมาอีกหลายคนแต่ก็ไม่มีชื่อเสียงเท่ากับจำหาญชนะ

เมื่อมีการตั้งหมู่บ้าน ตำบล อำเภอขึ้น บ้านปอพานได้ขึ้นอยู่กับตำบลนาเชือก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ต่อมาแยกเป็นตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

5.2 สภาพทั่วไป

องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอ
นาเชือก ระยะทางห่างจากอำเภอนาเชือก 12 กิโลเมตร พื้นที่ทั้งหมด 87.04 ตาราง
กิโลเมตร หรือประมาณ 54,395 ไร่ มีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ได้แก่ ทางหลวงจังหวัด
หมายเลข 3020 และมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลสำโรงและตำบลหนองแดง อำเภอ
นาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลคอนคู่อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัด
มหาสารคาม

ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลสระแก้ว อำเภอเปือยน้อย จังหวัด
ขอนแก่น

5.3 วิสัยทัศน์

“โครงสร้างพื้นฐานทั่วถึง เศรษฐกิจยั่งยืน สาธารณสุขก้าวหน้า การศึกษามี
คุณภาพ อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ”

5.4 พันธกิจ

พันธกิจ องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา
“ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหา ประชาชนมีส่วนร่วม” แยกได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.4.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก

5.4.2 อนุรักษ์การปลูกป่าชุมชน

5.4.3 อนุรักษ์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ด้านสุขภาพอนามัย
ไม่ตกเป็นทาสยาเสพติด

5.4.4 สร้างสถานออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งศาลาประชาคม
ทั้งในระดับชุมชนและระดับท้องถิ่น

5.4.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนว
พระราชดำริฯ เพื่อพัฒนา เศรษฐกิจแบบยั่งยืน

5.4.6 ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มรายได้ และลดปัญหาการว่างงาน รวมทั้งในการสนับสนุน ด้านเงินทุน การผลิตและการตลาด

5.4.7 พัฒนาและปรับกลวิธีในเรื่องการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีลักษณะการจัดการที่ดี ทั้งในเรื่องความมีประสิทธิภาพ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและที่สำคัญ ต้องเป็นหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ

5.4.8 ปรับปรุงกระบวนการบริหารงานในทุกขั้นตอนให้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพโดยให้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริมการบริหารงาน

5.4.9 พัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลให้เพียบพร้อมไปด้วยคุณภาพและคุณธรรมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับศรัทธาของประชาชน

5.4.10 จัดให้มีและบำรุงรักษาแหล่งน้ำให้เพียงพอ

5.5 ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ประชากรในตำบลปอพาน มีทั้งสิ้น 8,037 คน ประกอบด้วย เพศชาย จำนวน 3,987 คน เพศหญิง 4,050 คน หมู่บ้านที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดคือ หมู่ที่ 1 บ้านปอพาน มีจำนวนประชากร 1,005 คน และหมู่บ้านที่มีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุดคือ หมู่ที่ 10 บ้านหลุมเปื้อย มีจำนวนประชากร 109 คน ส่วนจำนวนครัวเรือนโดยรวมทั้งตำบล มีทั้งสิ้น 2,038 ครัวเรือน สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คนต่อ ครัวเรือน

ตารางที่ 2.3

จำนวนประชากรและครัวเรือน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			
		ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
1	ปอพาน	495	510	1,005	252
2	ปอพานสอง	184	195	379	117
3	หนองโน	242	234	476	126

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

จำนวนประชากรและครัวเรือน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			ครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
4	โนนแร่	369	405	774	176
5	กุดหลวง	309	289	598	141
6	หนองสระ	161	161	322	80
7	หนองบัว	276	266	542	150
8	เหล่าค้อ	157	140	297	75
9	เหล่าคา	216	240	456	114
10	หุบเปือย	60	49	109	35
11	แสงอรุณ	390	377	767	187
12	เหล่าค้อใหม่	283	292	575	145
13	สระใหม่สามัคคี	190	208	398	98
14	ปอพานสาม	227	239	466	135
15	หนองโนใหม่	236	248	484	114
16	เหล่าค้อสอง	192	197	389	93
	รวม	3,987	4,050	8,037	2,038

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน (2559)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมยศ หนูหนอง (2550, ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ระดับการศึกษาของสตรี ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้

ปนัดดา โตคำนุช (2551, ก) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนยอมรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในระดับสูง และบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิก อบต. สตรี กับ สมาชิก อบต.ชาย ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรมีกลไกสำคัญในการสร้างการตระหนักรับรู้ของสังคมให้เห็นว่า สตรีเป็นพลังสำคัญพลังหนึ่งของสังคมที่จะช่วยกันพัฒนาประเทศร่วมกับผู้ชาย เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีจะเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

นฤสิกาล ศรีจันทร์โท (2552, น. 100-101) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดนครสวรรค์ มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย สรุปว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ คือ การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับรองลงมา 10 ข้อ คือ มีส่วนร่วมโดยสนใจที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมโดยการติดตามข่าวสาร การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านของท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงของประชาชนในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งในหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการเลือกตั้งในหมู่บ้าน

คำเกิง ลักษณะ โยชิน (2552, ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตเทศบาลนครลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ด้านการแสดงความ คิดเห็นทางการเมือง อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียง เลือกตั้งทั้งรับชาติและรับท้องถิ่น ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และด้านการรวมกลุ่ม ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าร่วมชุมนุมประท้วงทางการเมือง อยู่ในระดับที่น้อยที่สุดตามลำดับ

สรายุทธ ทศช่วย (2553, ก) ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มี สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีส่วนร่วม ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รองลงมา ได้แก่ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการร่วม รมรณรงค์หาเสียงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง หมู่บ้านขนาดเล็กและหมู่บ้านขนาดกลางผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ด้านการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ควรให้องค์การบริหารส่วนตำบล จัดสรรงบประมาณสำหรับประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเลือกตั้ง สำหรับให้ความรู้ อธิบายขั้นตอนการเลือกตั้งให้เข้าใจและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการ เลือกตั้ง และสำหรับเวทีให้ผู้สมัครปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง ควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกับ ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควรมีการจัดลำดับร้อยละของหมู่บ้านที่มีผู้ออกไปใช้สิทธิเพื่อยกย่องให้ เป็นตัวอย่าง สำหรับหมู่บ้านที่มีผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากๆ และมีมาตรการลงโทษผู้ไม่มา ใช้สิทธิอย่างจริงจัง ส่วนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งควรไปใช้สิทธิทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง และชักชวนคนอื่นให้ออกไปเลือกตั้งด้วยกันเพื่อให้คนอื่นเห็นเป็นตัวอย่างและควรไปใช้สิทธิ เลือกตั้งโดยไม่หวังเงินสนับสนุนจากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง

2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัด สถานที่ให้สะดวก ติดป้ายประกาศ ป้ายประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจน ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรหาเสียงด้วยวิธีการติดป้ายประกาศและผู้สมัครเองควรหาเสียงในเชิงสร้างสรรค์

3. ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ส่วนผู้นำควรวางตัวเป็นกลางและปฏิบัติตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกบ้าน

4. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งควรดูข่าวอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุอยู่เป็นประจำ

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้นำกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ซึ่งนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาศึกษาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา คัมมิงส์ และไวส์ (Cummings and Wise, 1971, pp. 13-17) และ มิลบราธ และ โกล (Milbrath and Goal, 1977, pp.12 – 19) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
<p>ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อายุ 2. สถานภาพ 3. ระดับการศึกษา 4. อาชีพ 5. รายได้ 	<p>การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง 2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 3. ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ 4. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง 5. ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

แผนภูมิที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม จากกลุ่ม กลุ่มพัฒนาสตรี ตำบล อสม. และกลุ่มสตรีแม่บ้าน รวมจำนวน 380 คน จาก 16 หมู่บ้าน (องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน, 2559)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม จากกลุ่ม กลุ่มพัฒนาสตรีตำบล อสม. และกลุ่มสตรีแม่บ้าน ซึ่งได้มาจากการใช้วิธีสุ่มแบบง่าย

1.2.2 การสุ่มตัวอย่างตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เทียบบัญชีรายชื่อไตรยางศ์หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่ม จากจำนวนประชากรในกลุ่มนั้น ๆ เพื่อให้ได้ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

ขั้นที่ 2 ใช้หมู่บ้านเป็นหน่วยในการสุ่ม ทำการสุ่มผู้นำสตรีสังกัดกลุ่ม ในชุมชนโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 191 คน จาก 16 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 3.1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สังกัดกลุ่ม/องค์การ	กลุ่มผู้นำสตรี	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. กลุ่มพัฒนาสตรีตำบล	235	118
2. กลุ่ม อสม.	117	58
3. กลุ่มสตรีแม่บ้าน	28	15
รวม	380	191

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.1.2 กำหนดขอบข่ายการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเลือกที่จะศึกษาในด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์หาเสียง การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ การติดตามข่าวสารทางการเมือง และการรวมกลุ่มผลประโยชน์

2.1.3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อให้เหมาะกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยปรับระดับการประเมินจากการศึกษาหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของบุญชม ศรีสะอาด (2543, น. 69-71)

2.1.4 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีขององค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้จำนวน 153 ชุด ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการใช้สิทธิหรือออกเสียงเลือกตั้ง

ด้านที่ 2 ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ด้านที่ 3 ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

ด้านที่ 4 ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

ด้านที่ 5 ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นคำถามชนิดปลายเปิด

2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 นำแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษาพร้อมทั้งแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ

2.2.2 นำแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.3 นำแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความครอบคลุมความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างรายการที่สอบถามกับประเด็นที่ศึกษา โดยมีเกณฑ์ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่ารายการที่สอบถามสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา

0 เมื่อไม่แน่ใจว่ารายการที่สอบถามสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา

-1 เมื่อแน่ใจว่ารายการที่สอบถามไม่สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1) นางสาวพิรุฬักษณ์ ทาโยธี วุฒิการศึกษา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมาย และการปกครองท้องถิ่น) ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอศรีประจักษ์ จังหวัดมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2) นางสาวมูจินทร์ ลักษณ์วงษ์ วุฒิการศึกษา อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) ตำแหน่งอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

3) นางพัชรีย์ เดชกุลทอง วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัย และประเมินผลการศึกษา ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สังกัด สำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการวัดผล

2.2.4 นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยมีเกณฑ์ว่าแต่ละรายการที่ถามมีค่า IOC มากกว่า 0.67 จึงถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ .05 ทุกข้อ

2.2.5 นำแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ซึ่งสุ่มจากกลุ่มประชากร เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทุกข้อ พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ .2350 ถึง .8028 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

2.2.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ฉบับจริง เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อแนะนำตัว และขออนุญาตเก็บข้อมูล จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

3.2 ประสานงานกับผู้ปกครองท้องที่ กลุ่ม องค์กรผู้นำสตรีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อขอความร่วมมือในการในการเก็บข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการการลงพื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตามกลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการประมวลผล และวิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีการใช้เครื่องมือทางสถิติ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (Percentage) อธิบายสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation)

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ

ระดับการมีส่วนร่วมทุกครั้ง	5	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมเกือบทุกครั้ง	4	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมบางครั้ง	3	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมนานๆ ครั้ง	2	คะแนน
ไม่เคยมีส่วนร่วม	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำ
สตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยกำหนด
คะแนนออกเป็น 5 ระดับ มีการแปลผลโดยใช้เกณฑ์เฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543,
น. 100)

4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดนำมาวิเคราะห์ โดยสรุปจัดกลุ่มประเด็นและ
นำเสนอด้วยการแจกแจงความถี่

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ทางสถิติที่สำคัญหลายอย่างถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้เพื่อให้
ได้ผลการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือ ซึ่งการวิเคราะห์ทางสถิติดังกล่าวสามารถอธิบายได้ ดังนี้
สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การหาค่าความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence)

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น
ของแบบสอบถามใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) และค่าอำนาจจำแนก

รายชื่อตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 100)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 K แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 $\sum S_i^2$ แทน ค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 สถิติพื้นฐานได้แก่การแจกแจงความถี่ร้อยละ

2.1.1 ร้อยละ (Percentage) ใช้ในการเปรียบเทียบความถี่หรือจำนวนที่ต้องการกับความถี่ หรือจำนวนทั้งหมดที่เทียบเป็น 100 (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 101)

$$\text{Percentage (\%)} \quad p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ p แทน ร้อยละ
 F แทน ความถี่ ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 101)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
 N แทน จำนวนคนในกลุ่ม

2.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นการวัดการกระจายของข้อมูล ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละตัว
	N	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม
	\sum	แทน	ผลรวม

2.1.4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง จะช่วยให้สมการพยากรณ์เชิงเส้นตรงในรูปคะแนนดิบ โดยใช้สูตรดังนี้

$$Y = a + b_1 + b_2 + b_3 + b_4 x_4$$

เมื่อ	Y	แทน	การดำเนินงานแบบดุลยภาพ (BSC)
	a	แทน	ค่าคงที่ (Constant Term) ของสมการถดถอยในรูปของ กลุ่มตัวอย่าง

b_1, b_2, b_3 แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Coefficient) ของตัวแปรอิสระหรือค่าอิทธิพล หรือค่าน้ำหนักของแต่ละตัวแปรว่าสามารถอภิปรายผลการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามได้มากน้อยเพียงใด

x_1, x_2, x_3, x_4 แทน ค่าของตัวแปรอิสระที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างในรูปคะแนนดิบ เปลี่ยนสมการในรูปแบบคะแนนดิบเป็นสมการในรูปแบบมาตรฐาน ดังนี้

$$Z = \beta_1 Z_1 + \beta_2 Z_2 + \beta_3 Z_3 + \beta_4 Z_4$$

เมื่อ Z	แทน	ค่าของตัวแปรตามที่ได้มากจากการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนมาตรฐานเมื่อทราบค่าคะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ (การสร้างความได้เปรียบเทียบในการแข่งขัน)
β	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอยส่วนย่อยมาตรฐาน (Coefficient)

Z_1, Z_2, Z_3, Z_4 แทน คะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ

ถ้า R^2 เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่า สมการเส้นถดถอยมีความเหมาะสมมากหรือมากที่สุด แต่ถ้า R^2 เข้าใกล้ .000 แสดงว่า สมการเส้นถดถอยมีความเหมาะสมน้อยหรือน้อยที่สุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของข้อมูล เพื่อความเข้าใจ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์; การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ ในรูปคะแนน มาตรฐาน
SE_{β}	แทน	ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ ; การถดถอย ของตัวแปร พยากรณ์
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t- distribution)
P-Value	แทน	ค่าความน่าจะเป็นในการปฏิเสธสมมติฐาน

2. ขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม รายด้าน และรายชื่อโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสรุปจัดกลุ่มประเด็น และนำเสนอด้วยการแจกแจงความถี่

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลดังตาราง

ตารางที่ 4.1

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
1. ต่ำกว่า 30 ปี	14	9.20
2. 30 – 39 ปี	30	19.60
2. 40-49 ปี	60	39.20
3. 50-59 ปี	33	21.60

4. 60 ปีขึ้นไป	16	10.40
รวม	191	100

สถานภาพ

1. โสด	10	6.50
2. สมรส	121	79.10
3. หม้าย/หย่าร้างหรือแยกกันอยู่	22	79.10
รวม	191	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)**ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง**

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษา	49	32.00
2. มัธยมศึกษา/เทียบเท่า	85	55.60
3. อนุปริญญา / ปวส.	6	3.90
4. ปริญญาตรี / เทียบเท่า	13	8.50
รวม	191	100
อาชีพ		
1. เกษตรกรรม	104	68.00
2. ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	27	17.60
3. รับจ้าง	21	13.70
4. อื่นๆ	1	0.7
รวม	191	100
รายได้ / เดือน		
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	94	61.50
2. 5,000 – 10,000 บาท	51	33.30
3. มากกว่า 10,000 บาท	8	5.20
รวม	191	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40 -49 ปี (ร้อยละ 39.2) รองลงมา มีอายุระหว่าง 50-59 ปี (ร้อยละ 21.6) สถานภาพส่วนใหญ่สมรส (ร้อยละ 79.1) รองลงมาจะหม้ายหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ (ร้อยละ 14.4) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/เทียบเท่า (ร้อยละ 55.6) รองลงมา ระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 32) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 68) รองลงมา เป็นอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 17.6) และมีรายได้ที่ต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 61.5) รองลงมา มีรายได้ที่ 5,000-10,000 บาท (ร้อยละ 33.3)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม รายด้าน และรายข้อโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปรากฏดังตารางที่ 4.2-4.10

ตารางที่ 4.2

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (รายด้าน)	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง	4.29	.552	มาก
ด้านการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	2.88	.998	ปานกลาง
ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ	3.32	.917	ปานกลาง
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	3.74	.925	มาก
ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์	3.61	1.000	มาก
โดยรวม	3.56	.878	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณารายด้านค่าที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือ ด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) และการรวมกลุ่มผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) ส่วนด้านที่น้อยที่สุดคือ การณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.88$)

ตารางที่ 4.3

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลโปพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ไปตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ของตนเอง และบุคคลในครอบครัวในบัญชี รายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	4.39	.729	มาก
2. ชักชวนให้บุคคลอื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.20	.775	มาก
3. ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม ในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง	4.16	.973	มาก
4. ให้คำแนะนำ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกไป ใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ให้มากที่สุด	3.91	.868	มาก
5. มีความสนใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทุกครั้ง	4.57	.724	มากที่สุด
6. ไปใช้สิทธิทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง	4.46	.689	มาก
รวม	4.29	.552	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณารายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ มีความสมัครใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกครั้ง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) ไปใช้สิทธิ์ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) และไปตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งของตนเอง และบุคคลในครอบครัวในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) ส่วนชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ให้คำแนะนำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยให้มากที่สุด มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$)

ตารางที่ 4.4

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. จูงใจให้ประชาชนเข้ารับฟังการหาเสียงในรูปแบบต่างๆ	3.83	.989	มาก
2. เป็นหัวหน้าแผนช่วยเหลือพรรคการเมืองเมื่อมีโอกาส	2.65	1.000	ปานกลาง
3. ร่วมรณรงค์หาเสียงผ่านสื่อประเภทต่างๆ	2.55	1.000	ปานกลาง
4. ร่วมรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง	4.01	1.000	มาก
5. ช่วยผู้สมัครรณรงค์หาเสียงโดยการประชาสัมพันธ์นโยบาย	2.25	1.000	น้อย
6. สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง	1.86	1.000	น้อย
รวม	2.88	.998	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.88$) เมื่อพิจารณารายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ ร่วมรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) ใจให้ประชาชนเข้ารับฟังการหาเสียงในรูปแบบต่างๆมีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และเป็นหัวหน้าช่วยเหลือพรรคการเมืองเมื่อมีโอกาส มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$) ส่วนข้อที่น้อยที่สุดคือ สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง มีส่วนร่วมในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.86$)

ตารางที่ 4.5

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ หรือการพูดคุยต่อสาธารณะ	2.65	1.000	ปานกลาง
2. ร่วมเสนอความคิดเห็น/เสนอแนะในเวทีประชามหมู่บ้าน	2.66	1.000	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการ เลือกตั้งในหมู่บ้านกับบุคคลอื่น	4.39	.737	มาก
4. เรียกร้องให้จัดกิจกรรมหรือ โครงการเพื่อตอบสนอง พื้นที่ของตนเอง	4.22	.765	มาก
5. เสนอแนะปัญหาการเลือกตั้งกับหน่วยราชการหรือ นักการเมืองในพื้นที่	3.34	1.000	ปานกลาง
6. ให้คำแนะนำประชาชนให้มีความรู้ ในการตัดสินใจ เลือกผู้แทนของตนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่แทนทั้งระดับ ประเทศและระดับท้องถิ่น	2.66	1.000	ปานกลาง
รวม	3.32	.917	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.32$) เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการเลือกตั้งในหมู่บ้าน กับบุคคลอื่นมีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) เรียกร้องให้จัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อตอบสนองพื้นที่ของตนเอง มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) และเสนอแนะปัญหาการเลือกตั้งกับหน่วยราชการหรือนักการเมืองในพื้นที่ มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ หรือการพูดคุยต่อสาธารณชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$)

ตารางที่ 4.6

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการติดตามข่าวสารทางการเมือง	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ติดตามข่าวสารการประชาสัมพันธ์ด้านการเมืองเป็นประจำ	3.84	1.000	มาก
2. ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งอยู่เสมอ	3.64	1.000	มาก
3. รับทราบกิจกรรมทางการเมืองของท้องถิ่นอยู่เสมอ	3.57	1.000	มาก
4. พุดคุย กับคนรู้จักในเรื่องที่เกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง	3.45	1.000	ปานกลาง
5. อ่านหนังสือพิมพ์ ข่าวสาร บทวิเคราะห์ทางการเมืองรายวันเป็นประจำ	3.14	1.000	ปานกลาง
6. ฟังข่าวเสียงตามสายทางการเมืองในหมู่บ้านเป็นประจำ	4.80	.552	มากที่สุด
รวม	3.74	.925	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณารายชื่อมากที่สุดสามอันดับแรก คือ ฟังข่าวเสียง ตามสายทางการเมืองในหมู่บ้านเป็นประจำ มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ติดตามข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ด้านการเมืองเป็นประจำ มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) และรับทราบกิจกรรมทางการเมืองของท้องถิ่นอยู่เสมอ มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) ส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ อ่านหนังสือพิมพ์ ข่าวสาร บทวิเคราะห์ทางการเมืองรายวันเป็นประจำ มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$)

ตารางที่ 4.7

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการรวมกลุ่มผลประโยชน์	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ท่านสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/องค์กร ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มสตรี กลุ่ม อสม. ฯลฯ	4.53	1.000	มากที่สุด
2. เข้าร่วมกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นประจำ	3.68	1.000	มาก
3. เป็นผู้นำกลุ่มในการจัดกิจกรรมและพัฒนากลุ่ม/ องค์กร ให้มีความเข้มแข็ง	3.39	1.000	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและรักษา ผลประโยชน์ของชุมชน	3.47	1.00	ปานกลาง
5. ท่านเป็นผู้นำกลุ่มในการเชิญชวนสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกิจกรรมทางการเมือง	3.33	1.000	ปานกลาง
6. ท่านเข้าร่วมในการคัดค้านการดำเนินงาน ของหน่วยงานภาครัฐกรณีเห็นว่าไม่เหมาะสม	3.25	1.000	ปานกลาง
รวม	3.61	1.000	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณารายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกคือ ท่านสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มสตรี กลุ่ม อสม. ฯลฯ มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เข้าร่วมกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นประจำ มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของชุมชน มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) ส่วนข้อที่น้อยที่สุดคือ ท่านเข้าร่วมในการคัดค้านการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐกรณีเห็นว่าไม่เหมาะสม มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$)

ตารางที่ 4.8

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยใช้ตัวแปรอายุ (A) สถานภาพ (S) ระดับการศึกษา (E) อาชีพ (O) และรายได้ (R) เป็นตัวพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตัวพยากรณ์	b	SE _b	β	t	p-value
Constant	1.825	.370	-	4.931	.000*
A	.023	.005	.386	4.396	.000*
S	.050	.118	.034	0.425	.671
E	.277	.067	.341	4.125	.000*
O	-.018	.053	-.030	-0.357	.721
R	.000	.000	.044	0.564	.574

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ปัจจัยด้านอายุ (A) และด้านระดับการศึกษา (E) มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .023 และ .277 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .386 และ .341 ตามลำดับ และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ 1.825

ตารางที่ 4.9

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลโป
พาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ด้านการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง	
1.1 ไปใช้สิทธิทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เพื่อให้คนอื่นเห็นเป็นตัวอย่าง	62
1.2 ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้มีสิทธิออกไปเลือกตั้ง	47
1.3 ให้ความรู้และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง	35
1.4 มีรางวัลสำหรับหมู่บ้านที่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด	28
1.5 หน่วยงานของรัฐควรมีงบในการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง	17
1.6 มีมาตรการลงโทษผู้ไม่ไปใช้สิทธิอย่างจริงจัง	13
1.7 จัดสถานที่ให้สะดวก	9

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	
2.1 ติดป้ายประกาศให้ทั่วถึงทุกที่	58
2.2 หาเสียงด้วยความจริงใจ	36
2.3 หาเสียงในเชิงสร้างสรรค์ ไม่ใส่ร้ายป้ายสี	28
2.4 ให้ผู้สมัครไปหาเสียงตามหมู่บ้าน	21
2.5 ลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้าน	12
2.6 จัดเวทีสำหรับผู้สมัครปราศรัย	9
2.7 ประชุมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ กับการเลือกตั้ง	7
3. ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ	
3.1 รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น	42
3.2 การแสดงความคิดเห็นให้อยู่ในขอบเขต	28
3.3 เปิดโอกาสทุกคนได้แสดงความคิดเห็น	28
3.4 ไม่ต้องพูดมาก ลดความขัดแย้ง	21
3.5 ให้ทุกคนมีสามัญสำนึก รู้จักผิดชอบ ชั่วดี	14
3.6 ให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย	12

3.7 ไม่โจมตีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง	10
3.8 ยอมรับความเป็นจริง เพราะต้องมีผู้ชนะ มีผู้แพ้	10
4. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	
4.1 ให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ	66
4.2 มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองประจำหมู่บ้าน	31
4.3 จัดมุมอ่านหนังสือพิมพ์	26
4.4 กระจายข่าวสาร ข้อมูล ให้ทั่วถึง	22
4.5 ส่งเสริมให้ความรู้ตั้งแต่เด็ก	13
4.6 มีประชาสัมพันธ์ตำบล	13
4.7 หน่วยงานของรัฐจัดรถประชาสัมพันธ์	6

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
5. ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์	
5.1 มีการบริหารจัดการกลุ่มให้เข้มแข็ง	81
5.2 รัฐให้การส่งเสริมด้านงบประมาณ	42
5.3 จัดกิจกรรม/โครงการต่างๆ ร่วมกัน	24
5.4 ประชุมสมาชิกกลุ่มบ่อยๆ เพื่อรับทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไข	21
5.5 มีความรัก ความสามัคคี	14
5.6 เสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	12
5.7 มีสถานที่รับรองกลุ่ม	10
5.8 รายงานผลการดำเนินการเรื่อยๆ	10
5.9 มีความสมัครใจทำงาน	8

จากตารางที่ 4.9 ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ให้ข้อเสนอแนะสรุปตามประเด็นที่วิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง

ผู้นำสตรีเสนอแนะให้มีการไปใช้สิทธิทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เพื่อให้คนอื่นเห็นเป็นตัวอย่างมากที่สุด รองลงมาคือ มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้มีสิทธิออกไปเลือกตั้ง ให้ความรู้และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง มีรางวัลสำหรับหมู่บ้านที่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด หน่วยงานของรัฐควรมีงบประมาณในการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งมีมาตรการลงโทษผู้ไม่ไปใช้สิทธิอย่างจริงจัง และจัดสถานที่ให้สะดวก

2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ผู้นำสตรีเสนอแนะให้คิดป้ายประกาศให้ทั่วถึงทุกพื้นที่มากที่สุด รองลงมาคือ หาเสียงด้วยความจริงใจ หาเสียงในเชิงสร้างสรรค์ ไม่ใส่ร้ายป้ายสีให้ผู้สมัครไปหาเสียงตามหมู่บ้าน ลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้าน จัดเวทีสำหรับผู้สมัครปราศรัย และประชุมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

3. ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

ผู้นำสตรีเสนอแนะให้รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากที่สุด รองลงมาคือ การแสดงความคิดเห็นให้อยู่ในขอบเขต เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นไม่ต้องพูดมาก ลดความขัดแย้ง ให้ทุกคนมีสามัญสำนึก รู้จักผิดชอบ ชั่วดี ให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย ไม่โจมตีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และยอมรับความเป็นจริง เพราะต้องมีผู้ชนะ ผู้แพ้

4. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

ผู้นำสตรีเสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำมากที่สุด รองลงมาคือ มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองประจำหมู่บ้าน จัดมุมอ่านหนังสือพิมพ์ กระจายข่าวสาร ข้อมูล ให้ทั่วถึง ส่งเสริมให้ความรู้ตั้งแต่เด็ก มีประชาสัมพันธ์ตำบล และหน่วยงานของรัฐจัดรถประชาสัมพันธ์

5. ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

ผู้นำสตรีเสนอแนะให้มีการบริหารจัดการกลุ่มให้เข้มแข็งมากที่สุด รองลงมาคือ รัฐให้การส่งเสริมด้านงบประมาณ จัดกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ร่วมกัน ประชุมสมาชิกกลุ่มบ่อย ๆ เพื่อรับทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไข มีความรัก ความสามัคคี เสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีสถานที่รับรองกลุ่ม รายงานผลการดำเนินการเรื่อย ๆ และมีความสมัครใจทำงาน

โดยในภาพรวม ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก
จังหวัดมหาสารคาม ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในด้านการรวมกลุ่ม
ผลประโยชน์มากที่สุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้สรุปผลตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. สรุปผล
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

1.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

2. สมมติฐานการวิจัย

2.1 การมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

3. สรุปผล

จากสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 กล่าวว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ในแต่ละด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้าน การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะและด้านการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ด้านการรวมกลุ่ม ผลประโยชน์ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยด้านอายุ และด้านระดับการศึกษา มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ส่วนปัจจัยด้าน สถานภาพ อาชีพ และรายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

3. ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

3.1 ด้านไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้นำสตรีได้เสนอแนวทางที่เหมาะสมคือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เพื่อให้คนอื่นเห็นเป็นตัวอย่างมากที่สุด รองลงมาคือ ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้มีสิทธิออกไปเลือกตั้งและลำดับสุดท้ายคือการจัดสถานที่ให้สะดวก

3.2 ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผู้นำสตรีได้เสนอแนวทางที่เหมาะสมคือ การติดป้ายประกาศให้ทั่วถึงทุกที่มากที่สุด รองลงมาคือ หาเสียงด้วยความจริงใจ และลำดับสุดท้ายคือ ประชุมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

3.3 ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ผู้นำสตรีได้เสนอแนวทางที่เหมาะสม คือ ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของคนอื่นมากที่สุด รองลงมาคือ การแสดงความคิดเห็นให้อยู่ในขอบเขต และลำดับสุดท้ายคือ ยอมรับความเป็นจริงเพราะต้องมีผู้ชนะผู้แพ้

3.4 ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ผู้นำสตรีได้เสนอแนวทางที่เหมาะสม คือ ให้ติดตามข่าว ตามสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ เป็นประจำมากที่สุด รองลงมาคือ ให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านศูนย์ข้อมูลประจำหมู่บ้าน และลำดับสุดท้ายคือการส่งข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐให้เข้าถึงประชาชน

3.5 ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ผู้นำสตรีได้เสนอแนวทางที่เหมาะสม คือ ควรมีการบริหารจัดการกลุ่มให้เข้มแข็ง รองลงมา คือ รัฐให้การส่งเสริมด้านงบประมาณ และลำดับสุดท้ายคือ มีความสนใจในการทำงาน

4. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่ามีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันสังคมไทยได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ให้สิทธิความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง และสตรีมีโอกาสด้านการศึกษาเพิ่มขึ้น เกิดความรู้ ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก และจากผลการศึกษการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า

1.1 ด้านการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสรายุท ทศช่วย ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้นำสตรีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ได้ให้ความสำคัญของการเลือกตั้งผู้แทนเพราะต้องการให้คนดีมีความรู้ มีความสามารถพัฒนาท้องถิ่นของตน สอดคล้องกับมิลบราธและ โกล (Milbrath and Goel, 1977 : 12-19) ที่กล่าวว่า การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะกระทำไปโดยความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงของตนจะมีผลสำคัญทางการเมือง ในการกลับผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบกิจกรรมการเมืองอื่นๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนก็ได้

1.2 ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง เป็นการระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็นขั้นตอนในการนำเสนอนโยบายการบริหารผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้แสดงเจตนาธรรมในทางการเมือง แต่อย่างไรก็ตามการที่มีผู้นำสตรีมาช่วยผู้สมัครหาเสียง จะพัฒนาความสัมพันธ์จนสามารถติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ใกล้ชิดมากขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งหรือความไม่พอใจกับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่น ๆ ได้ จึงทำให้ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสรายุทธศช่วย ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการทางการเมือง อาจจะทำได้โดยวิธีการพูดการเขียน โดยผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งผู้นำสตรีที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง ไม่ค่อยที่จะกล้าแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเท่าที่ควร การแสดงความคิดเห็น

คิดเห็นทางการเมืองส่วนใหญ่มักจะแสดงออกโดยการพูดคุยกันในกลุ่มคนขนาดเล็กในครอบครัว ชุมชน กลุ่มเพื่อสนิทหรือในที่ทำงานเท่านั้น ไม่ได้แสดงออกในที่สาธารณะเท่าที่ควร สาเหตุอาจเป็นเพราะไม่ค่อยมีการปราศรัยอย่างเป็นทางการไม่มีเวลาว่างเพียงพอสำหรับการไปรับฟังการหาเสียง ไม่กล้าแสดงออกในที่สาธารณะชน และเพราะอาจกลัวว่าการแสดงความคิดเห็นของตนอาจจะไปขัดกับความรู้สึกรู้สึกของผู้ลงสมัคร ซึ่งสอดคล้องกับกับสรายุท ทศช่วย ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ อยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมิลบราธ และ โกล (Milbrath and Goel, 1977 : 12-19) ได้ศึกษาผลงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่าผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองมักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย แต่จากการศึกษาพบว่าผู้นำสตรีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่สูงมากนัก โดยมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/เทียบเท่า ร้อยละ 55.5 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม (ร้อยละ 67.8) และในปัจจุบันระบบการสื่อสาร และเทคโนโลยีเข้ามามีในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทั้งถึง ทั้งทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และระบบอินเทอร์เน็ต ประกอบกับส่วนราชการได้ให้ความสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนโดยการประกาศประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะของพลวัต ทำให้สตรีไทยเข้ามามีบทบาทในด้านต่าง ๆ มากขึ้น การเปิดโอกาสให้สตรีแสวงหาความรู้ก่อให้เกิดความสามารถได้เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคม จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง

เมืองเพื่อเรียกร้อง เสนอความต้องการตามระบอบประชาธิปไตย และรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม

2. ปัจจัยด้านอายุ และด้านระดับการศึกษา มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามส่วนปัจจัยด้าน สถานภาพ อาชีพ และรายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ให้ข้อเสนอแนะให้ไปใช้สิทธิ์ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เพื่อให้คนอื่นเห็นเป็นตัวอย่าง ตัดป้ายประกาศเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ครอบคลุมทุกที่เพื่อดึงดูดความสนใจให้ไปเลือกตั้ง รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ลดปริมาณความขัดแย้ง การแสดงความคิดเห็นอยู่ในขอบเขต และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้ทุกคน ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้ได้รับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วถึง การรวมกลุ่มเพื่อประโยชน์ทางการเมืองมีการบริหารกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง รัฐต้องให้กาสนับสนุนในการดำเนินงานของกลุ่ม

5. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะจากประเด็นที่ค้นพบ

5.1.1 หน่วยงานภาครัฐ ควรกำหนดขอบข่ายของการรณรงค์หาเสียงให้ชัดเจน เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งจะทำให้ผู้นำสตรีกล้าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมากขึ้น อีกทั้งควรจัดเวทีปราศรัยหาเสียงต่อสาธารณะอย่างเป็นทางการ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถามอย่างเปิดเผย และควรจัดสถานที่หรือจุดสำหรับให้บริการข่าวสารทางการเมืองอย่างทั่วถึง

5.1.2 การหาเสียงเลือกตั้ง ควรหาเสียงในเชิงสร้างสรรค์ ไม่โจมตีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ชี้แจงนโยบายให้ละเอียดชัดเจน อย่างมีเหตุผลและสามารถปฏิบัติได้จริง และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้มากที่สุด เพราะการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จะทำให้ได้ข้อมูลที่จะใช้ในการตัดสินใจและได้รับรู้ความต้องการและแนวคิดประชาชนที่เป็นจริง และยอมรับความพ่ายแพ้ ซึ่งเป็นวิถีทางประชาธิปไตยที่ถูกต้อง

5.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

5.2.1 ควรมีการวิจัยรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้ผู้นำสตรี มีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกๆ ด้านมีระดับที่มากขึ้น

5.2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ เพื่อให้เห็นความชัดเจนในภาพรวมที่กว้างขึ้น ตลอดจนการศึกษาร่วมกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในรูปแบบต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้นี้คาดว่าจะนำไปเป็นข้อมูลอ้างอิงในการศึกษาต่อไปในระดับต่างๆ เป็นฐานข้อมูลในการพิจารณาส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในภาครัฐ เอกชน ให้เกิดแนวทางพัฒนาแก่กลุ่มผู้นำสตรีที่เพิ่งเริ่มต้นหรือกำลังตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กรมอนามัย. (2550). *โครงการศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในงานภารกิจกรมอนามัย. กระทรวงสาธารณสุข.*
- กรรณิการ์ ชมดีง. (2524). *การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ : สภาคาทอเล็ก แห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.*
- กิติ ตย์คานนท์. (2532). *เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บัตเตอร์ฟลาย.*
- โกมล แพรททอง. (2543). *แนวความคิดป่าชุมชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กองจัดการ ที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ, กรมป่าไม้, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.*
- โกมินทร์ กุลเวชกิจ. (2549). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล จตุพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- โกวิทย์ พวงงาม. (2545). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.*
- คณิน บุญสุวรรณ. (2548). *คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.*
- จิตจำนง กิติกริตติ. (2532). *การพัฒนาชุมชนชนบท : การมีส่วนร่วมของประชาชน ในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- จิตประชา มูลสมบัติ. (2549). *บทบาทของสตรีทางการเมืองท้องถิ่นในตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- ชิต นิลาพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. (2532). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท. เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 3, นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- ไชยพร ตัณฑ์จิตานนท์. (2536). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : การศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ กศด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒประสานมิตร.*

- ครุณี กุลวงศ์. (2549). *การเป็นฐานคะแนนเลือกตั้งของสตรี กรณีศึกษาชุมชนในเทศบาลเมืองอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ รบ.นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ถนอม สุขสง่าเจริญ. (2516). *บทบาทของกรรมการศึกษาต่อการพัฒนาโรงเรียนประชาบาลเขตจังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ. (2538). *การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอกที่มีต่อโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บวร” และ “บรม” เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข.
- นัญญิกาล ศรีจันทร์โท. (2552). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ รปม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ : 598 Print.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2544). *แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเรือง บุรภัคดี. (2529). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. รัฐสภาสาร : 52-71 ตุลาคม 2529.
- ปนัดดา โตคำนุช. (2551). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ร.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเวศ ะสี. (2532). *วิกฤติหมู่บ้านไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมู่บ้าน.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น และคณะ. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- พนมไพโร เกตุษา. (2545). ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ และ อลงกรณ์ คูตระกูล. (2549). การศึกษาข้อคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วม โดยตรง (Direct Stakeholders) ต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของสตรี ประเทศไทย. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว : กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2526). *ข่าวสารการเมืองของคนไทย*. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- พยุง รสใจ. (2554). *บทบาทผู้นำสตรีในทางการเมืองการปกครอง*. กรมพัฒนาชุมชน : กรุงเทพฯ.
- พัชรี ไชยจรรยา. (2541). *แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ : เขตโล่การพิมพ์.
- พัฒน บุษยรัตพันธ์. (2517). *การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์. (2530). *ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พีระ จิรโสภณ. (2530). แนวคิดเรื่องกระบวนการเลือกสรรในการรับสาร. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร*.
- เพียงกมล มานะรัตน์. (2547). การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2547. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูวนิดา คุณผลิน. (2550). *การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุภาพร รูปงาม. (2545). *การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาณในการปฏิรูประบบราชการ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รจิตลักษณ์ แสงอุไร. (2541). *สื่อสารมวลชน*. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *สารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

- รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์. (2541). *การเมืองยุครัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*.
กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2530). *จิตวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียน.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. (2533). *จิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาถ. (2531). *การพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- วิสุทธิ โปธิแทน. (2548). *ผู้ปกครองที่พึงประสงค์กับการเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ :
บรรณกิจ 1911.
- ศิริกุล กลลิวัฒน์. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างไร. *วารสารพัฒนาชุมชน*. :
ฉบับที่ 19(21) ปี พ.ศ. 2546.
- สมบัติ จันทร์วงศ์. (2536). *รัฐศาสตร์ : สถานภาพและพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ : อักษรวิทยา.
- สมพันธ์ เตชะอธิก. (2540). *การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ :
เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สมยศ หนูหนอง. (2550). *บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณีศึกษา :
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาโร อำเภอกู่สง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์
ร.ม.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมศักดิ์ น้อยนคร. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล
ตำบลในจังหวัดอุดรดิษฐ์. วิทยานิพนธ์ ร.ม.อุดรดิษฐ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์.
- สกวเดือน เวชสัมพันธ์. (2549). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในแขวงเมืองรายเทศบาล
นครเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม.เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สรายุทธ ทศช่วย. (2553). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภา
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม*. การค้นคว้า
อิสระ ร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). *รายงานเป้าหมาย
การพัฒนาแห่งสหัสวรรษของประเทศไทย พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). *ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. สำนักมาตรฐานการศึกษา :
กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรีนติ้ง.
- สุขุม นวลสกุล. (2543). *ทฤษฎีการเมืองแห่งนวสัย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สุจิต บุญบงการ. (2529). *ปัญหาการเมืองไทยในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2527). *พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชา จันทร์เอม. (2524). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สานิตย์ บุญชู. (2527). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. องค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง. แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง. มหาสารคาม.
- อรอนงค์ ธรรมกุล. (2539). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อภิชัย พันธเสน. (2539). *พัฒนาชนบทไทย : สมุหทัย และมรรค แนวคิด ทฤษฎี และภาพรวมของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- Davis, Vervba.** (1972). *Participation in America Political Democracy and Social Equality*. New York : Harper & Row.
- Kirkpatrick, Jeane J.** (1974). *Political woman*. New York: Basic Books.
- Milbrath, Laster. W. and M.L. Goal.** (1977). *Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics*. 2nd ed. Chicago : Rand McNally.
- Nie, Norman H. and Sidney Verba.** (1975). "Political Participation." *In Handbook of Political Science. V.4. edited by Fred I. Greenstein and Nelson W. Poesy*. P. 9-12 Massachusetts : Addison Wesley.
- Robinson, John P., Jerrold G. Rusk and Kendra B. Head.** (1968). *Measure of Political Attitude. Ann Arbor, Michigan : The institute for Social Research, The University of Michigan*, 1968
- Yamane, Taro.** (1973). *Statistic An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper & Row.

ภาคผนวก ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

**แบบสอบถามการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีใน
องค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม**

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำงานศึกษาวิจัยทางวิชาการกรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรี ข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม จึงขอความร่วมมือท่านผู้ตอบแบบสอบถามได้โปรดตอบแบบสอบถามด้วยความเป็นจริงให้มากที่สุด จะส่งผลให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรี แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 ด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง

ด้านที่ 2 ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ด้านที่ 3 ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

ด้านที่ 4 ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

ด้านที่ 5 ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรี

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ

โอกาสนี้

นางสาวนพวรรณ นาสมตรง

นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เลขที่แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับท่านเพียง 1 ข้อ

1. อายุปี
2. สถานภาพ
 - 2.1 () โสด 2.2 () สมรส
 - 2.3 () หม้าย /หย่าร้าง/ แยกกันอยู่
3. ระดับการศึกษา
 - 3.1 () ประถมศึกษา 3.2 () มัธยมศึกษา/เทียบเท่า
 - 3.3 () อนุปริญญา/ปวส. 3.4 () ปริญญาตรี/เทียบเท่า
4. อาชีพ
 - 4.1 () เกษตรกรรม
 - 4.2 () ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
 - 4.3 () รับจ้าง
 - 4.4 () อื่นๆ (โปรดระบุ.....)
5. รายได้.....บาท/เดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรี
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับท่านมากที่สุด
 เพียงช่องเดียว

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม				
	ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
ด้านที่ 1 การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง					
1. ไปตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของตนเองและบุคคลในครอบครัวในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง					
2. ชักชวนให้บุคคลอื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					
3. ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง					
4. ให้คำแนะนำ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยให้มากที่สุด					
5. มีความสนใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง					
6. ไปใช้สิทธิทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง					
ด้านที่ 2 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง					
7. ชักชวนให้ประชาชนเข้ารับฟังการหาเสียงในรูปแบบต่าง ๆ					
8. เป็นหัวหน้าแผนช่วยเหลือพรรคการเมืองเมื่อมีโอกาส					
9. ร่วมรณรงค์หาเสียงผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ					
10. ร่วมรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					
11. ช่วยผู้สมัครรณรงค์หาเสียงโดยการประชาสัมพันธ์นโยบาย					
12. สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง					

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม				
	ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
ด้านที่ 3 ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ					
13. ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวความคิดทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ หรือการพูดต่อสาธารณะ					
14. ร่วมเสนอความคิดเห็นในเวทีประชาคมหมู่บ้าน					
15. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการเลือกตั้งในหมู่บ้านกับบุคคลอื่น					
16. เรียกร้องให้จัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อตอบสนองพื้นที่ของตนเอง					
17. เสนอแนะปัญหาการเลือกตั้งกับหน่วยราชการหรือนักการเมืองในพื้นที่					
18. ให้คำแนะนำประชาชนให้มีความรู้ ในการตัดสินใจเลือก ผู้แทนของตนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่แทนทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น					
ด้านที่ 4 การติดตามข่าวสารทางการเมือง					
19. ติดตามข่าวสารการประชาสัมพันธ์ด้านการเมืองเป็นประจำ					
20. ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งอยู่เสมอ					
21. รับทราบกิจกรรมทางการเมืองของท้องถิ่นอยู่เสมอ					
22. พูดคุย กับคนรู้จักในเรื่องที่เกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง					
23. อ่านหนังสือพิมพ์ ข่าวสาร บทวิเคราะห์ทางการเมืองรายวันเป็นประจำ					
24. ฟังข่าวเสียงตามสายทางการเมืองในหมู่บ้านเป็นประจำ					

ด้านที่ 5 ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์					
25. ท่านได้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับภาครัฐ					
26. เข้าร่วมกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นประจำ					
27. เป็นผู้นำกลุ่มในการจัดกิจกรรมและพัฒนา กลุ่ม/องค์กรให้มีความเข้มแข็ง					
28. มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและรักษา ผลประโยชน์ของชุมชน					
29. ท่านเป็นผู้นำกลุ่มในการเชิญชวนสมาชิก ในกลุ่มร่วมกิจกรรมทางการเมือง					
30. ท่านเข้าร่วมในการคัดค้านการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐกรณีเห็นว่าไม่เหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรี

ด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

.....
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

.....

ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อที่สาธารณะ

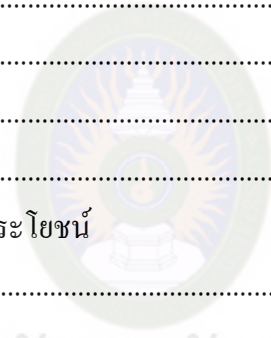
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

.....
.....
.....
.....
.....
.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบประเมินแบบสอบถามการวิจัยสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหาร
ส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
คำชี้แจง

แบบประเมินแบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

1.แบบประเมินแบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องระหว่างรายการที่สอบถามกับประเด็นที่ศึกษา

2.โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง “คะแนนการพิจารณา” ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ดังนี้

กา $\sqrt{+1}$ เมื่อแน่ใจว่ารายการที่สอบถามสอดคล้องกับประเด็นที่วิจัย

กา $\sqrt{0}$ เมื่อไม่แน่ใจว่ารายการที่สอบถามสอดคล้องกับประเด็นที่วิจัย

กา $\sqrt{-1}$ เมื่อแน่ใจว่ารายการที่สอบถามไม่สอดคล้องกับประเด็นที่วิจัย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา

ณ โอกาสนี้

นางสาวนพวรรณ นาสมตรง
 นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์
 คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความสอดคล้อง		
	+1	0	-1
ด้านที่ 1 การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง			
1. ไปตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของตนเองและบุคคลในครอบครัวในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง			
2. ชักชวนให้บุคคลอื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง			
3. ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง			
4. ให้คำแนะนำ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยให้มากที่สุด			
5. มีความสนใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง			
6. ไปใช้สิทธิทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง			
ด้านที่ 2 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง			
7. จูงใจให้ประชาชนเข้ารับฟังการหาเสียงในรูปแบบต่างๆ			
8. เป็นหัวคะแนนช่วยเหลือพรรคการเมืองเมื่อมีโอกาส			
9. ร่วมรณรงค์หาเสียงผ่านสื่อประเภทต่างๆ			
10. ร่วมรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง			
11. ช่วยผู้สมัครรณรงค์หาเสียง โดยการประชาสัมพันธ์ โยบาย			
12. สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง			
ด้านที่ 3 ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ			
13. ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวคิดทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ หรือการพูดต่อสาธารณะ			
14. ร่วมเสนอความคิดเห็น/เสนอแนะ ในเวทีประชาคมหมู่บ้าน			
15. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการเลือกตั้งในหมู่บ้านกับบุคคลอื่น			

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความสอดคล้อง		
	+1	0	-1
16. เรียกร้องให้จัดกิจกรรมหรือ โครงการเพื่อตอบสนองพื้นที่ของตนเอง			
17. เสนอแนะปัญหาการเลือกตั้งกับหน่วยราชการหรือนักการเมืองในพื้นที่			
18. ให้คำแนะนำประชาชนให้มีความรู้ ในการตัดสินใจเลือกผู้แทนของตนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่แทนทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น			
ด้านที่ 4 การติดตามข่าวสารทางการเมือง			
19. ติดตามข่าวสารการประชาสัมพันธ์ด้านการเมืองเป็นประจำ			
20. ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งอยู่เสมอ			
21. รับทราบกิจกรรมทางการเมืองของท้องถิ่นอยู่เสมอ			
22. พูดคุย กับคนรู้จักในเรื่องที่เกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง			
23. อ่านหนังสือพิมพ์ ข่าวสาร บทวิเคราะห์ทางการเมืองรายวันเป็นประจำ			
24. ฟังข่าวเสียงตามสายทางการเมืองในหมู่บ้านเป็นประจำ			
ด้านที่ 5 ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์			
25. ท่านสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มสตรี กลุ่ม อสม. ฯลฯ			
26. เข้าร่วมกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นประจำ			
27. เป็นผู้นำกลุ่มในการจัดกิจกรรมและพัฒนา กลุ่ม/องค์กรให้มีความเข้มแข็ง			
28. มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของชุมชน			
29. ท่านเป็นผู้นำกลุ่มในการเชิญชวนสมาชิกในกลุ่มร่วมกิจกรรมทางการเมือง			

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความสอดคล้อง		
	+1	0	-1
30. ท่านเข้าร่วมในการคัดค้านการดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐกรณีเห็นว่าไม่เหมาะสม			

ลงชื่อ

(.....)

...../...../.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

ผลการประเมินแบบสอบถามการค้นคว้าอิสระ

ของผู้เชี่ยวชาญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางภาคผนวกที่ 1 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างรายการที่สอบถามกับการวิจัย

ข้อที่	IOC	สรุปผล	ข้อที่	IOC	สรุปผล
1	1.00	สอดคล้อง	16	1.00	สอดคล้อง
2	1.00	สอดคล้อง	17	1.00	สอดคล้อง
3	1.00	สอดคล้อง	18	1.00	สอดคล้อง
4	1.00	สอดคล้อง	19	1.00	สอดคล้อง
5	1.00	สอดคล้อง	20	1.00	สอดคล้อง
6	1.00	สอดคล้อง	21	1.00	สอดคล้อง
7	1.00	สอดคล้อง	22	1.00	สอดคล้อง
8	1.00	สอดคล้อง	23	1.00	สอดคล้อง
9	1.00	สอดคล้อง	24	1.00	สอดคล้อง
10	1.00	สอดคล้อง	25	1.00	สอดคล้อง
11	1.00	สอดคล้อง	26	1.00	สอดคล้อง
12	1.00	สอดคล้อง	27	1.00	สอดคล้อง
13	1.00	สอดคล้อง	28	1.00	สอดคล้อง
14	1.00	สอดคล้อง	29	1.00	สอดคล้อง
15	1.00	สอดคล้อง	30	1.00	สอดคล้อง

จากรายภาคผนวกที่ 1 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างรายการที่
สอบถามกับประเด็นที่วิจัยของผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความสอดคล้องทุกรายการ

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำสตรี ตรีศึกษา : องค์การบริหาร
ส่วนตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	103.6821	369.2049	.8028	.8690
2	104.3907	384.0263	.5780	.8744
3	102.6490	402.3360	.3115	.8796
4	104.3775	384.3566	.5777	.8744
5	102.8146	400.8587	.3472	.8791
6	104.3775	384.3166	.5786	.8744
7	103.2053	388.8176	.5720	.8753
8	104.3907	384.0263	.5780	.8744
9	104.4768	385.0245	.5195	.8753
10	103.0265	387.3060	.5379	.8754
11	104.7815	390.3319	.5096	.8761
12	105.1788	393.8145	.4036	.8778
13	103.6954	368.8532	.7981	.8690
14	103.6424	379.3779	.7301	.8720
15	102.5033	335.3450	.2350	.9387
16	103.5695	380.0601	.6584	.8728
17	103.7748	379.6156	.7175	.8721
18	103.3576	385.7913	.5972	.8745
19	102.5695	397.4335	.5235	.8774
20	102.6358	399.6598	.4130	.8785
21	102.8344	399.5924	.3836	.8786
22	102.8675	392.1423	.4947	.8765
23	103.1192	392.7057	.5423	.8763

ตารางที่ (ต่อ)

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
24	102.4702	402.1574	.3241	.8794
26	103.1854	382.3521	.6352	.8735
27	103.4702	388.7441	.5534	.8754
28	103.3974	387.7611	.5563	.8752
29	103.5762	384.0325	.6640	.8735
30	103.8940	387.1887	.4964	.8759

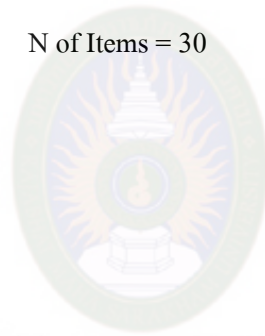
ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ

Reliability Coefficients

N of Cases = 40.0

N of Items = 30

Alpha = .8808

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY